

Registrum
huius operis
libri cronica-
rum
cum figuris et imagi-
bus ab initio mundi

Registrum
huius operis
libri cronica-
rum
cum figuris et imagi-
nibus ab initio mundi

PER

HARTMANN SCEDEL DOCTOR.

CRONICA din NURNBERG:

PER

256

1493.

H. A. S. D.

CONFERINȚĂ PUBLICĂ

în adunarea «Societății Geografice Române»
sub președinția Maiestății Săle Regelui

ținută de

TEODORESCU G. DEM.

BUCURESCI.

Editura Librăriei C. S. F. E. T. A.

1893

Prețul L. 1.50.

B.I.R.

1544

CRONICA DIN NÜRNBERG:

1493.


~~~~~  
TIP. GUTENBERG, JOSEPH GÖBL, STR. DÔMNEI 23-25. — BUCUREȘCI.  
~~~~~

CRONICA
DIN
NÜRNBERG:
1493.

CONFERINȚĂ PUBLICĂ,

ȚINUTĂ LA 13 MARTIU 1893, ÎN ADUNAREA GENERALĂ A
„SOCIETĂȚII GEOGRAFICE ROMÂNE”, SUB PREȘEDINȚA M. S. REGELUI

DE

TEODORESCU G. DEM.,

licențiată în litere de la Paris, profesoră la liceul „Mateiș-Basarabă”

BUCUREȘCI.

Editura Librăriei C. SFETE A.

96. STRADA LIPSCANI. 96.

1893.

GRONIA

NORBERG

1793

559

CRONICA DIN NÜRNBERG.

Conferință, ținută la 13 Martiu 1893, în adunarea generală a «Societății geografice române» sub președința M. S. Regelui, asistatū de A. S. R. principele Ferdinand, mostenitorulū tronulū, și de d-lū generalū G. Manu, vice-președinte.

Sire,
Alteță regală,
Domni colegi,

E consecința firăscă și logică a evenimentelor ca ultimii deuce ani din secululū alū XIX sē fiă decada jubilarilor fericite, fiindū că în ultimii deuce ani al secululū alū XV spiritulū umanū și-a luatū celū mai puternicū sborū către regiuni ne-mai-cunoscute, spre a face descoperiri și a străbate noui cărări în dominiulū sciințelor, artelor și literaturii¹.

Acele năsuințe geniale, acele fapte ce ađi ne punū în mirare și cărorā datorimū întărirea cugetării, organizării de totū felulū, îndulcirea vieței intelectuale și fizice, omenirea și-le amintesce cu dragū, celebrăzā aniversara fiă-căreia și, bucurându-se de ale lor folōse, își propune sē le sporăscă pe viitorū prin noui cercetări, prin noui silințe.

1. V. Duruy, *Histoire générale*; F. Hoefler, *Histoire de l'astronomie* (Paris 1873) pagina 286.

În anul 1892 s'a jubilat ămpătritulă centenară ală cutezanței lui Cristoforă Columbă¹ de a descoperi vechielor contininte uă lume nouă, profetisată de Seneca², și de a le confirma bêtrăna opiniune despre rotunđimea pămăntului³, precum cu ună ană mai nainte națiunea română jubilasă aniversara pătrarului de seculă ală unei domniă gloriôse și prospere, care i-a descoperită noua cale a independinței și i-a confirmată vechia dorință de stabilitate.

1. Cristoforă Columbă (născută la Genova în anulă 1436) porni din portulă Palos (Spania) numă cu trei nave în điaua de 3 Augustă 1492; ajunse la 12 Octobree în insula San-Salvador (una dintre Lucaie sėu Bahama), esploră Cuba și Hispaniola (San-Domingo), apoi se întorse în Spania. Plecândă din nouă la 25 Septembrie 1493, descoperi Guadelupa (la 2 Noembre), insulele Caraibe, Haiti, Jamaica și altele din Antilele-micē. În a treia expedițiune (1498) descoperi insula Trinități și de te de continentulă americană în dreptulă gurelor Orenocului. În a patra expedițiune porni la 19 Maiă 1502: ajunse la Honduras, pluti pe riulă Veragua și recunoscă cōstele Columbiei (de la capulă Gracias-a-Dio pēnē la Porto-Bello). La 7 Noembre 1504 fu adusă în lanțură la Sevilla și muri în anulă 1506. A se vedē „Cristoforă Columbă sėu descoperirea Americăi“ de A. de Lamartine, tradusă de I. M. Răurēnu (Bucuresci. 1893) și „Cristoforă Columbă: viēta, aventurile, descoperirile și suferințele lui“ rēu tradusă de P. M. Georgescu (Bucuresci, 1891). A se vedē asemenea „De insulis inventis : epistola Cristofori Colom (cui etas nostra multum debet «De insulis in mari Indico nup. inuentis», ad quas perquirendas octavo antea mense. auspicijs et ere inuictissimi Fernandi Hispaniarum regis missus fuerat) ad magnificum dom Raphaelē Sanxis, eiusdem serenissimi regis thesaurarium missa. Quam nobilis ac litterat' vir Aliander d'Losco ab hispano ydeomate in latinum conuertit, tercio kl's Maij MCCCCXCIII, pontificatus Alexandri Sexti anno primo» (Paris. T. Vieweg).

2. «În nisce ană târđi veni-voră seculi, pentru care oceanulă va mai slăbi legăturile (secretele) lucrurilor și ună imensă pămăntă se va da la ivielă, ăr marea va desvėlui uă lume nouă:

..... Venient annis
Sæcula seris, quibus Oceanus
Vinculă rerum laxet, et ingens
Pateat tellus, Thetysque novas
Deteget orbes . . (Medea. Chor.)

3. Gimnosofisti și brahmanii Indiei susțineau că pămăntulă are forma sferică, de și este imobilă. Filosofulă ionică Anaximandru afirma că e rotundă (după ună) sėu cilindrică (după alți). Cf. F. Hoefler, *Histoire de l'astronomie*, pag. 61 și 97.

Trecându peste aniversara mai multor evenimente¹, totu despre unu jubileu permiteți mi se vorbescu, în adunarea generală de estimpu a Societății nōstre geografice, întemeiată și sporită sub așa de auguste auspiciu.

În adevăru, numai peste trei luni va împlini vârsta ...vârsta modestă de 400 ani volumul ce, printr'ua rară ocașiune, suntu în putință se vē presintu spre esaminare.

Celū care i-a datū nascere se numia Hartmann Scedel; nași i-au fostu Sebald Schreyer și Sebastianū Kamermaister; ér ca mōșă, care l'a primitu în brațe și l'a aședatū în légănulū tipografie, a fostu editorulū Antoniu Koberger.

Aū muritū, sērmanii (dumneđu se'i ierte!..), dēr fētulū le trăiesce și le va trăi încă, spre a transmite memoria lor generațiunilor viitoare.

Și etē cum orașulū Nürnberg va sērbători estimpū, la 12 Iuniu, împătritulū centenarū alū monumentalei opere, căreia i-se daū patru titluri: cândū *Cărți de cronici de la începutulū lumiū* («Libri cronicarum ab inicio mundi»), cândū *Despre istoria vērstelor lumiū și descrierea orașelor* («De historiis etatum mundi ac descriptione urbium»),

1. Patru seculi împlinescū în 1893 evenimentele următoare: 1) mórtea lui Hermolaus Barbarus din Veneția (născutū la 1454), unū distinsū filologū și traducătorū alū operelor lui Aristotele, lui Temistiu și Dioscoride; 2) nascerea lui Filipū Bombast de Hohenheim, cunoscutū sub numele de Aureolus Theophrastus Paracelsus (născutū la Einsiedlen în Elveția și mortū la Salzburg în 1541), famosū teosofū care, asociându terapeutica și chemia cu misticismulū neoplatonicū și cabbalistica, pretinse a reforma medicina pe basa chemiei; 3) închiăriarea tractatului de la Sanlis, prin care Carolū VIII, regele Franciei, ceda provinciile Artois și Franche-Comté lui Maximilianū I, regele Germaniei; 4) urcarea pe tronulū Munteniei a lui Radu-celū-mare, fiulū lui Vladū Ţepeșū, etc., etc.

când *Despre epocele lumii* («De temporibus mundi»), cându simplu *Istoriî* («Historiæ») ¹.

Hartmann Schedel din Nürnberg, studiându la Padova, primise gradul de doctoru în medicină după ce, trei ani de-a-rîndul, ascultase prelegerile lui Mateolû Perusinulû, medicu învățatû, pe care în acelû timpû îlû consideraû ca monarchû alû medicilor și filosofilor, ca pe celû d'ântâiû în tôte artele liberale și în totû felulû de sciințe ². Pêtrunsû de simțimêntulû recunoscinței, Scedel ne dă ³ câte-va notițe despre vieța și învățatura «multû eruditulû sêû profesorû», spunêndû că avea cele mai întinse cunoscințe despre arta poetică și oratoriă; că nu lăsase necitită nici una din scrierile lui Cicerone, lui Vergiliu și altor poeți ⁴; că din tôte puterile aprofundase astronomia, geometria, aritmetica și musica ⁵; că apoi, nemulțămîtû cu filosofia și medicina, se desfêtase și cu literatura sacră, în care găsise uă dulcêță ascunsă întocmai ca mierea în fagurî; că după dênsulû a lăsatû *Cuvêntări* fôrte plăcute și de

1. Prima intitulare se găsește la începutû, în titlul tablei de materî, cum și la finele volumulû; a doua la fôia CCLVI; a treia la începutul tablei de materî și a patra la fôia CCLXVII. A se vedé mai josû paginile 7, 8, 9, 15, 18, 25 etc.

2. «Matheolus Perusinus, medicus doctissimus, hoc tempore medicorum ac philosophorum monarcha omniumque liberalium artium cunctarumque scientiarum facile princeps, preceptor meus eruditissimus. Quem ego, Hartmannus Schedel Nurembergensis, doctor patavinus, tribus annis ordinarie legentem auscultavi; a quo demum, perhabita per eum oratione elegantissima, insignia doctoratus Padue accepi.»

3. La fôia CCLII (verso).

4. Ceia-ce esplică dêsă citare, în cronică, de versuri ale poeților clasici latini (ca Vergiliu, Ovidiu, Orațiu etc.)

5. Ast-felû parcursese faimosulû *trivium* și *quadrivium* alû scôlelor din evulû mediu.

spiritu, ingeniose *Consilie* despre arta vindecării, în fine *Comentarie* despre scrierile lui Ipcrate (fondatorul medicinei la Greci), ale lui Claudiu Galien¹ (reîntemeiătorul medicinei filosofice în epoca romană) și ale arabului Avicena, filosof, medic și alchimist din secolul al X².

Scedel trăi din prima jumătate a secolului al XV pînă la începutul celui de al XVI (între 1435-1527) și, profitându de lucrările predecesorilor, compilându și și noapte mi de scrieri, întocmi pe scurt (represintându prin figuri și desemnuri) espunerea evenimintelor istorice, credințelor, șirului pontificilor, împeraților, regilor, bărbaților de talent și tuturor lucrurilor demne de memoria, de la începutul lumii pînă în anul 1492. Acest volum e în genere cunoscut sub numele de *Cronica nurembergensă*, fiind că apăru la Nürnberg, în anul 1493, sub auspiciile lui Sebald Schreyer și Sebastian Kamer-

1. «Ne sua memoria pereat, pauca de eius vita ac doctrina huic operi adiunxi; cum enim sepius mecum animo cogito, quam maximus ac singularis in omnes amor suos existerit. Quis enim adeo regulare ingenium, summam rerum experientiam, eum perpetua memoria complectendum? Cui enim ignota fuit verborum suorum integritas, suauissimus sermo, decora facies? Qui et artis poetice et oratorum summam cognitionem habuit; qui nullum Ciceronis opus aut Mantuani vatis aliorumque poetarum dimisit intactum. In astronomia vero, geometria et arithmetica et musica, opera a veteribus edita totis viribus perscrutatus fuit. Verum nec philosophia atque medicina contentus, demum sacris litteris delectatus: in eis tanquam mel in favis dulcedinem abditam sensit. Reddidit igitur suos auditores auscultando dociles, beniuolos, attentos ac disertos ipso orante; in eo namque maxima fuerunt omnia, sive acumen ingenii, sive artis peritiam, sive orationis elegantiam commoditatemque considero. Reliquit autem post se *orationes* lepidissimas, *commentaria* in Hypocratem, Galienum, Avicenam, et arguta *consilia* in medicina».

2. Abu-Ali al Hosain ebn Sina al Șaüch al Raüs, medic și filosof, născut la 980 (în Buchara), mort la 1036, însemnat prin comentarea metafisicei lui Aristotele.

maister, cu îngrijirea lui Antoniu Koberger¹. Ast-felū la fōia CCLXVI citimū următōrea espicare:

«In multū vestitulū oraşū Nürnberg se pune fericitū ca-pētū deplinei lucrării despre *Istoria vĕrstelor lumū şi descrierea oraşelor*, culēsă în scurtū timpū, prin ajutorulū doctorulū Hartmann Schedel cu tōtă silinţa posibilă, în anulū mântuirii una miă patru sute nouĕ-deci şi trei, a patra di din luna Iuniu»².

Maī lămuritū e ênsĕ epilogulū de la finele volumulū. Dintr'ensulū resultă că acĕstă carte, intitulatā *Cronicæ sĕu Libri cronicarum*, a fostū compilatā, prin prescurtări din diferite scrieri, ca lucrare strălucitā şi demnă de orĭ-ce eruditū, coprinĕndū faptele cele maī însemnate de la începutulū lumii pĕnĕ în acĕlū timpū, perfecţionatā de ómenī fōrte învĕţaţi, ca şi maī bine întocmitā sĕ éśă la lumină, sub priveghiarea şi după rugăciunile înţelepţilor cetăţeni Sebald Schreyer şi Sebastian Kameraister, tipăritā la Nüremberg de d-lū Antoniu Koberger cu colaborarea bărbaţilor de sciinţa şi fōrte pricepuţi în arta picturii, Michael Wolgemut şi Wilhelm Pleydenwurff, printr'a căror silinţa dibace şi îngrijită s'aū inseratū atātū configurarea cetăţilor, cātū şi imaginile óme-

1. «Hartmannus Scedel Norimbergensis fuit æqualis Ioanni Palæonydoro. Qui breviter descripsit et velut in tabella ob oculos posuit seriem pontificum, cæsarum, regum et aliorum rerum memorabilium, ab origine mundi usque ad annum CIOCCCXCII, quo vivebat. Opus hoc vulgo *Norimbergense chronicon* appellatur, quia Norimbergæ anno CIOCCCXCIII prodiit, auspiciis quidem Sebaldi Schreier et Sebastiani Kameraister, cura autem Antonii Koberger». — Gerardus Ioannes Vossius in *Tractatus de historicis latinis* (edit. I. Francofurti-ad-Mœnum. 1677, tip. Wendelini) lib. III, cap. IV, pagina 573.

2. «Completo, in famosissima Nurembergensi urbe, operi *De historiis etatum mundi ac descriptione urbium* felix imponitur finis. Collectum brevi tempore auxilio doctoris Hartmanni Schedel, qua fieri potuit diligentia. Anno rpi. millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, die quarto mensis Iunij».

nilor distinsî, terminându-se la 12 Iuliu din anul
mântuirii noastre 1493¹:

Adest nunc studiose lector finis libri Cronicarum per
viam epithomatis et breuiarij compilati opus qdem
preclarum. et a doctissimo quoq; comparandum. Continet
eñ gesta. quecñq; digmora sunt notatu ab initio mudi ad
hanc vsq; teporis nostricalamitatem. Castigatũq; a viris
doctissimis vt magise laboratum in lucem prodiret. Ad in
tuitũ autem et preces providorũ civiũ Sebaldi Schreyer
et Sebastiani kamermaister hunc librum dominus Antho
nius koberger Nuremberge impressit. Adhibitis tamẽ vi
ris mathematicis pingendiq; arte peritissimis. Michaele
Wolgemut et wilbelmo Pleydenwurff. quarũ solerti acu
ratissimaq; animaduersione tum civitatum tum illustrium
virozum figure inserte sunt. Consummatũ autem duodeci
mã mensis Julij. Anno salutis nr̃e. 1493.

«Adest nunc, studiose lector, finis „libri Cronicarum“ per viam
epithomatis et breuiarij compilati, opus q(ui)dem preclarum et a doc
tissimo quoque comparandum. Continet e(ni)m gesta quecu(m)que dig
niora sunt notatu, ab initio mundi ad hanc usque temporis nostri ca
lamitatem. Castigatusque a viris doctissimis, ut magis elaboratum in
lucem prodiret. Ad intuitum autem et preces providorum civium Se
baldi Schreyer et Sebastiani Kameraister hunc librum dominus An
thonius Koberger Nuremberge impressit. Adhibitis tamen viris mathe
maticis pingendisq; arte peritissimis Michaelae Wolgemut et Wilhelmo
Pleydenwurff, quorum solerti accuratissimaque animadversione tum
civitatum, tum illustrium virorum figure inserte sunt. Consumatu(m)
autem duodecima mēsis Julij. Anno salutis n(ost)re. 1493».

Relativũ la Sebald Schreyer, visitoriũ Nürnber
guluĩ ñ potũ admira frumosulũ monumentũ de la
biserica Sebalduskirche, lângã primãria oraşuluĩ.

1. Facsimilulũ xilografiatũ e redusũ la aprõpe jumõtate de cum e
tipãritũ în volumũ.

Câtă despre Michael Wohlgemuth, artistă de valoare¹ și unul din fundatorii scôlei nurenbergense, picturile lui se păstrează încă cu venerațiune în sala de audiințe a castelului (Burg) și în bisericile Frauenkirche, Moritzkapelle, Heiligkreuzkapelle (din naintea cimitirului Sf. Iónă).

Lui Wohlgemuth îi fu discipulă celebrulă Albert Dürer², ér contimpurană nisce bărbați renumiți în istoria artelor, ca Adam Krafft sculptorulă³, Petru Vischer topitorulă de metale⁴, Veit Stoss xilografulă⁵, ale căror lucrări împodobescă monumintele religiôse și profane din vechiulă orașă Nürnberg, unde comiții de Zollern funcționaseră de multă ca burgravă⁶ pênă la 1415, cândă împêratulă Sigismund deferi Brandeburgulă și demnitatea ereditară de mare electoră margravului Friderică III, fundatorulă casei regale de Hohenzollern a Prusiei.

Ară trece peste marginile unei scurte relațiuni să urmărimă istoriculă tipografiei în orașulă Nürnberg. E de ajunsă să spunemă că de timpuriu o introduse aci Heinrich Kefer, ună elevă ală lui Gutenberg, care, între 1468-1470, tipări *Comestorium vitiorum* ală lui Francisc de Rätz, cum și uă mică lucrare a lui Gerson despre *Canticum canticorum*. Elă se asociase cu Iónă Sensenschmid, care peste un'spre-șce ană (1481) se strămută la Bamberg.

1. Mortă în anulă 1519.

2. Mortă în anulă 1528.

3. Mortă în anulă 1507.

4. Mortă în anulă 1529.

5. Mortă în anulă 1532.

6. Avëndă prerogativa de a administra castelulă Burg, de a împărți justiția locală, de a percepe impozitele și de a esercita diferite alte însărcinări în circumscripțiunea Nürnbergului.

Nürnbergulū mai atrase și alți tipografii-editori, între care pe Antonū Koberger seū Koburger, care pentru ăntăia oră tipări opera intitulată «Antonini¹ *De virtutibus*» la 1472, *De consolatione philosophice* a lui Boețiū² la 1473, ér de aci înainte, în decursū de 26 ani și cu 24 téscuri, dete la lumină 12 edițiuni numai din *Bibliă*, afară de reeditarea scrierilor latinității clasice³.

Totū aci găsimū pe Frederich Creussner, pe Andreas Frisner și mai cu sémă pe renumitulū astronomū Iónū Müller, născutū la 1436 în satulū Königsberg de lângă Coburg, din care causă, după moda epocei, traducendū pe *König* și pe *Berg* în latinesce, își diše Regiomontanus, De Monte-Regio seū De Regio-Monte⁴. Cătū se află în Nürnberg, elū tipări: la 1472 *Theoricæ novæ planetarum*, ópera profesorulū seū Georgiu de Purbach⁵, la 1473 «*Astronomicon libri V*»

1. E vorba despre împératulū Marcu Aureliu Antoninū, filosofulū.

2. A se vedé *Istoria literaturii latine*. (Bucuresci. 1891), pag. 155.

3. «Les deux plus anciens livres connus, imprimés à Nuremberg (Bavière), sont le *Comestorium vitiorum* de François de Retza et un opuscule de Gerson sur le *Cantique des cantiques*, tous deux portant l'indication de Nuremberg et la date de 1470, mais sans nom d'imprimeur. La souscription du premier de ces livres, conçue à peu près dans les mêmes termes que celle du *Catholicon* de Mayence (patronarum formarumque concordia et proportione impressus) donne lieu de croire que l'imprimeur était un élève de Gutenberg et probablement Henri Kefer, associé avec Jean Sensenschmid. Celui-ci plus tard (1481) alla s'établir à Bemberg. Antoine Koburger fut peut-être celui qui imprima le plus à cette époque. Il faisait rouler 24 presses: dans l'espace de 26 ans, il mit au jour 12 éditions de la *Bible*. Le premier livre imprimé par Koburger est intitulé «Antonini *De virtutibus*» 1472».— Paul Dupont, *Histoire de l'imprimerie*, tom. II, pag. 418—421.

4. Luī i-se mai diše și Germanius, Francius și Molitor (Müller).

5. Georgiu de Purbach (născutū la 1423 și mortū la 1461) fu unū însemnatū astronomū și profesorū de astronomiă la universitatea din Viena (după mórtea lui Iónū de Gmünden). Lucrărilei originale sunt: «*De triangulis omnimodis libri V*» (Nuremberge, 1533), tractatū completū de trigonometriă rectiliniă și sferică; *Theoricæ planetarum* (Wittenberge. 1580); *Tablele eclipselor* pentru meridianulū din Viena,

alul lui M. Maniliu¹ și, în cei două ani următori (până la 1475) alte 46 opere latine², între care și cunoscutul *Calendarium*³, dedicat împăratului Rudolf, primul almanah din Europa, unde se găsește descrierea patratului orar (*Quadratum horarium*), prin care se puteau cunoaște orî-unde orele zilei⁴.

împreună cu *tabula fecunda*, în care expresiunea de «côrde» e înlocuită cu cea de «sinus»; în fine *Algorithmus demonstratus*, tractat aritmetic, în care numerele sunt înlocuite cu litere, ceia-ce a pus bazele algebrei moderne. Cf. F. Hoefler, *Histoire de l'astronomie*, pag. 335. Totu elu întreprinsese editura *Almagestului* lui Ptolemeu. Scrierea în *Theoricæ novæ planetarum* fu comentată mai târziu de către Erasmu Reinhold sub titlul de «*Commentarius Theoricæ novæ planetarum Purbachii*». (Wittenberg. 1542, apoi în 1558).

1. Despre această scriere se vede a mea *Istoriă a literaturii latine* (București. 1891), pag. 68. Regiomontanus întrebuișese manuscrisul descoperit de Poggi.

2. «Vers le même temps, Frédéric Creussner et André Frisner imprimèrent aussi à Nuremberg. Le savant Jean Müller de Montereio (Regiomontanus) . . . exerça pendant quelques années (1473—1475) la typographie à Nuremberg. Il y imprima 48 ouvrages, entre autres son *Calendarium*». P. Dupont, eod. loco. — «Johann Müller von Königsberg in Franken (er sühet den Namen Johannes de Montereio, De Regio Monte, Regiomontanus, Germanius, Francius und Molitor), errichtete 1471 zu Nürnberg eine eigene Druckerei für astronomische Werke. Er druckte in Nürnberg u. a. *Theorie novæ planetarum*, Georgii Purbachii (20 Folioblätter um 1472)». Antonius von der Linde, *Geschichte der Erfindung der Buchdruckkunst* (Berlin. 1886. 3 volume) vol. I, pagina 113.

3. Publicat de autor sub forma de Efemeride, acest calendaru fu reimprimat în Augsburg la 1499. Despre importanța lui, a se vedea Hoefler, *Histoire de l'astronomie*, pagina 289.

4. După ce studiase astronomia la Lipsca, sub Georgiu din Purbach, voindu să aprofundeze autorii greci în originalu, trecu în Italia, unde înveșă limba greacă de la episcopul Visarionu (Bessarion). Ast-fel revădu vechile traduceri latine făcute operelor lui Archimede, Apoloniu, Serenū și Teodosiu; continuă traducerea versiunii prescurtate din *Almagestul* lui Ptolemeu și comentatorului Teone (începute de Georgiu din Purbach și apărute în Veneția la 1496, apoi retipărite la Nürnberg în 1550); combătu teoria «tablelor alfonsine» despre trepidațiunea astrelor (în scrierea în *Disputationes contra cremonensia in planetarum theoricam deliramenta*). Intorcându-se la Nürnberg în 1471, aci studiă mărimea, mersul și paralaxa cometei din 1472, apoi întreprinse tipărirea numeroselor lucrări menționate. La 1475, pentru vastele cunoștințe și renumele ce i crease publicarea amintitului

Totû la Nürnberg escelâ, ca editorû, pictorulû și gravorulû Albert Dürer, elevulû lui Wohlgemuth, celû mai mare artistû germanû alû epoei, însemnatû prin vastitatea concepțiunilor și energia desemnului¹, Albert Dürer, a căruî statuâ împodobesce orașulû, apröpe de fosta'i casâ de pe Bergstrasse.

În fine, ca editorû și tipografû se distinse mai în urmă Iónû Schoensperger.

De și volumulû în cestiune n'arû puté fi clasatû printre cele d'ântâiu cărți eşite din téscurile tipografiei (déca prin incunabule vomû înțelege numai tipări-turile dintre 1453-1480, edițiunile *princeps* ale autorilor greco-latinî și primele opere în limbî neolatine din menționata epocâ²), totuși valórea îi este fórté mare, déca ne vomû gândi că e prima edițiune a acesteî scrieri, că are uâ deosebitâ însemnătate, cum se esprimâ Brunet, prin gravurilî xilografice care o împodobescû, destulû de frumoșe și în numărû de peste 2000, socotindu-se și cele de mai multe ori repetate³.

Împortanța acesteî cronice a fostû de la începutû

Calendarium, Regiomontanus fu chiâmatû la Roma de papa Sixtu VI, spre a colabora la reforma calendarulû. Aci muri în Iuliu 1476, în etate de 40 anî, sub bănuielâ că fusese otrăvitû de adversarulû Georgius Trapezuntius, faimosû traducetóru alû operelor grece în limba latinâ. A se vedé mai la vale.

1. Picturilî cele mai prețioșe se găsescû la Munich și la Viena. În Nürnberg câte-va opere de ale lui se potû admira în edificiele următóre: museulû primăriei, museulû germanû, sala de audiințe a castelulû Burg, bisericile Sebalduskirche și Moritzkapelle.

2. Brunet, *Manuel du libraire et de l'amateur de livres*, VI volume. Cf. *Préface*. XXXIV et sq.

3. «Ce livre est très remarquable, à cause des gravures en bois, assez belles, doat il est orné et qui sont au nombre de plus de 2000, en comptant celles qui ont été répétées plusieurs fois». Brunet, op. cit. vol. I, pag. 1860.

observată. În același an și numai peste cinci luni și jumătate, totu la Nürnberg și totu în editura lui Koberger (23 Decembrie, 1493), apăru traducerea'i germană făcută de Georgiu Alt, în folio mare, avându la începutu x foi pentru tabla materiei, testulă de 287 foi, cu aceleași figuri și carte ca în edițiunea latină, dér alt-felū aședate. Traducerea germană fu retipărită de două ori în Augsburg, la 1496 și la 1500, de către Iónu Schoensperger, care în 1497 reprodusesse încă uă dată edițiunea princeps latină, cu caractere gotice și figuri, dér în modū puținū artisticū relativū la testū și la gravurī, care acum deveniseră tocite.

Darea la lumină a cinci edițiunii, două latine și trei germane, numai în scurtulū intervalū de șapte ani, probéză mai ântăiu reputățiunea de care s'a bucuratū compilarea lui Schedel; apoi setea de instruire a ómenilor culți de la finele seculului alū xv, care o căutaū pe întrecute, mai cu sémă în limba germană, ca accesibilă pêne și celor mai scăpetați; probéză, în fine, activitatea fără sémēnū a tipografiilor din Nürnberg și Augsburg, care se nevoiaū a nu rămāné mai pre josū de Roma, Venezia, Milano, Florenza și alte orașe italiene, într'ua artē cu a cărei invențiune se onora Germania.

Nu mai amintescū operele posterioare, care s'aū adăpatū din acéstă cronică, citând'o la totū pasulū: e de ajunsū modulū cum o mențiōnéză Paulū Langiu în *Cronica citicensă*¹, vorbindū despre Guido

1. Intitulată și „*Episcoporum citicensis ecclesie historia*“. Cf. Burcardi Gotthelfii Struvii *Corpus historie germanicæ*. Ienæ. 1753, tom. I, pagina 75. Acéstă cronică s'a reproduș în culegerea lui Pistoriu, intitulată *Historia monasteriorum Germanicæ*, din care unū esemplarū se găsește în biblioteca fundațiunii unive:sitare Carol I.

Bonatus, despre Iónū Hus și Ieronimū din Praga¹.

Tipărirea volumului este făcută cu cernelă neagră lucioasă, ȃisă de China, ér literele gotice imiteză pe cele scrise de mână. Limba întrebuintată e latinésca evului mediu, cu suprimarea diftongilor, cu abreviări, cu semne superpuse și convenționale, care împedică citirea-ı curență. Abundanța nouilor termenı, alterarea fonologiei, lexicografiei și sintasei o cam apropiă de limbile romanice și ıı daū unū deosebitū interesū pentru filologieă.

În tabla materielor la fiă-care literă alfabetică, ér în testū la începutulū capitulelor principale, unū locū patrânghiularū e lăsatū liberū, spre a se lucra cu mâna litera inițială corăspunđetóre. În esemplarulū nostru, acele locurı aū rēmasū albe, dēr figurile și unele orașe aū fostū colorate de unū vopsitorū posteriorū (căci pictorū nu erea), care, dispunēndū numai de trei colorı (roșu, verde și galbenū), s'a în-deletnicitū sē măsğălăscă pe icı-colo.

Volumulū de față — necunoscutū încă și unicū la noi în țeră, celū puținū pēnē astăđı — e fôrte bine păstratū și legatū în piele de pergamentū. Ambele-ı scórțe, identicū lucrate cu chenare de linii și arabescurı, produse prin apēsare, suntū late de 30, lungı de 45 centimetri. Dreptū frontispiciū figurēză acestū titlu alū tablei de materıi în marı caractere gotice, care imiteză scrierea de mână²:

1. «Meminit ejus et Paullus Langius in *Chronico citizensi* (a Pistorio tom's *Histor. monaster. Germanicę* edita) quo loco tractat de Guidone Bonato, item ubi de Ioanne Husso et Hieronymo Pragensi». Ger. I. Vossius, eod. op. lib. III, cap. VI, pagina 573.

2. Acestū facsimile xilografiatū, care se vede pe pagina următóre, a fostū redusū prin fotografiă la dimensiunı aprópe de trei orı mai micı de cătū în originalū.

Registrum
 huius ope-
 ris libri cro-
 nicarum
 cum figuris et imagi-
 nibus, ab inicio mundi.

Tabla materiilor ¹ dă numirile după șirul alfabetice ² și constă din 19 foi fără paginatură, pe câte două colone. Testul e numerotat pe foi cu cifre romane. Foiele au lățimea de 29 și lungimea de 43 centimetri. Tipărirea, cându pe două colone, cându pe totă întinderea paginei, își variază lățimea între 22 și 23 centimetri, lungimea între 30 și 38¹/₂ centimetri ³.

Chârtia oferă vr'o optă diferite mărci de fabrică. Pe întâia fôia a tablei materiilor se vede crucea gemi-

1. Intitulată «Tabula operis huius *De temporibus mundi*.»

2. «Juxta seriem alphabeti.»

3. Ca la fôia CXXIII.

nată a Ierusalimului¹; pe a doua ună j²; pe a șésea uă flóre de crinü, care forméză uă corónă rësturnată³; pe foiele 14 și 15 uă figură în formă de cleste⁴; pe cele cu no. 23, 26, 27 etc., unü micü mausoleü, cu crucea formată din flórea crinului⁵; la no. 99, 100 etc., uă modificare a mărcii de la fóia 2⁶, etc.

Intre foiele XIII și XIV, proprietarii posteriori ai volumului nostru au intercalatü patru prețiose carte geografice de acum 270 ani, lucrata la 1623 în stabilimentulü lui Iónü Iansoniu din Amsterdam⁷. Frumósa lor esecutare justifică enunțarea din titlu că fiă-care a fostü «desemnata cu cea mai mare îngrijire»⁸ de către renumitulü Judocü Hondiu, cu ale cărui spese se edită la 1618 tractatulü de geografía (*Γεωγραφικὴ ὑφήγησις*) alü marelui astronomü și geografü din anticitate Claudiu Ptolemeu⁹, ér la 1619 „*Itinerarium* (terrestre et maritimum) *Anto-*

1. Acéstă cruce se mai vede pe foiele 102, 105, 107, 114, 150, 151, 156, 172, 183, 204, 221, 239, 245, 249.

2. Acéstü j se mai vede pe foiele 77, 79, 92, 129, 134, 162, 176, 184, 190, 198, 205, 210, 215, 218, 224, 237, 247, 271, 280.

3. Această corónă se reproduce la foiele 8, 10, 18, 19, 46, 72, 75, 81, 82, 87, 91, 93, 94, 106, 132, 142, 143, 153, 194, 201, 233, 258, 267, 270.

4 și 6. Acestea douë alternă pe foiele 99, 100, 104, 112, 116, 117, 126, 133, 152, 154, 262.

5. Pe foiele 33, 35, 38, 40, 50, 51, 59, 62, 68, 85, 186, 217, 220, 232, 243, 252, 253, 286.

7. «Excussum in ædibus Ioanni Iansonij. Amstelodami. 1623».

8. «Summa cura delineata».

9. Claudiu Ptolemeu din Cnosos, distinsü astronomü, e autorulü celebrei scrieri *Μαθηματικὴ σύνταξις* séü *Περὶ μεγάλης πραγματείας*, cunoscută sub numele de *Almagestü* (cuvëntü formatü din articulusü arabü *Al* și *magestos*). Totü așa de importantü e și prin *Tractatulü geograficü*, întrebuintatü pënë în secululü XVI. Elü considera pământulü de formă sferică și i atribuia uă circumferință de 180000 stadie séü 10000 leghe în locü de vr'o 9000, câtü are în realitate. Cf. Hoefler op. cit. p. 233.

nini imperatoris“, „*Provinciarum romanarum libellus*“, „*Itinerarium a Burdigala Hierosolymam usque*“, „*Tabula peutingeriana*“¹ „și *Geographice veteris tabulæ aliquot*“ ale lui Abraham Ortelius : tipăriti atăt de interesante pentru cercetările geografice, istorice, archeologice și epigrafice, mai cu seamă în ce privesce Dacia.

Carta Asiei, pe lângă planul sêu aspectul general al orașelor Famagusta (în Cipru²), Rodos, Damasc, Ierusalim, Aden, Ormus (în partea de sus), Calcuta, Candi³, Bantam (în insula Java⁴), Gammalama și Macao (în partea de jos), oferă tipuri și costume de ale diferitelor popore: în stânga Siriani, Armeno-Perși, Balaguați (Bala-Ghat⁵), insulari din Sumatra, ér în drépta Iavanii, locuitorii din Moluca și Bandi (insula Banda), Chinesi, Moscoviți, Tartari. Pe oceane se vede indicată direcțiunea căielor de navigațiune.

Carta Europei represintă planul și aspectul orașelor Lisboa, Toledo, London, Paris, Roma, Veneția (în partea de sus), Amsterdam, Nürnberg, Constantinopole, Moscua, Praga și Vilna (în partea de jos), ér ca tipuri și costume Englesi (Angli), Francesi (Galli), Belgiani, Castiliani, Venețiani (în stânga), Germani, Unguri, Boemi, Poloni și Greci (în drépta). Căiele de navigațiune sunt arătate prin vase cu pânze

1. «Cum notis Marci Velseri ad tabulæ ejus partem».

2. Arsinoe, oraș pe costa orientală a insulei Cipru, disu ast-felă după fundătorea lui, Arsinoe, sora lui Ptolemeu Filadelfulu, mai târziu fu numit Fama-Augusta sêu Famagusta. Elu fu cu totul ruinat de cutremurul din 1735.

3. În insula Ceylan.

4. Bantam, pe costa vestică a insulei Java, la 88 kilometri spre vest de Batavia, fusese capitala unui stat indigen cu același nume, pêne la 1693, cându trecu în posesiunea Olandesilor.

5. Bala-Ghatii, țeră și popor în centrul Decanului, pendinte de preșidenția Madras și cedată Englierei la 1800 de regele Nizamului.

între Islanda și Norvegia, de la capul Finisterræ spre apus, între Sicilia și Grecia, apoi în fața Egiptului. — Țările române poartă numele de Walachia și Moldavia, fără despărțire între dênsele, ca și cum ară fi formată ună singură stată. Dreptă limite li se dă: spre mēdă-đi Dunărea; spre mēdă-nópte Transilvania, începēndă din fața Semendriei, prelungindu-se pe munți pēnē lângă Brașovă, apoi lărgindu-se pēnē la orașul Seretă, ér de aci pēnē la Nistru între Haliciu și Snétină; spre rēsărită Podolia, de care le separa riulă Nistru¹ pēnē la vėrsarea lui în Pontus-Euxinus (Marea-nėgră) la Bielograd (Cetatea-albă). Ca localități se însemnă în Muntenia: *Zeuerinum* (Severinulă), *Arcim Zers* (póte Celeiă) și *Ris* la vėrsarea în *Danubiu* a riului Aluata (adică Aluta sėu Oltulă), acolo unde ađi e Turnulă; spre munți *Targouisco* (Tărgoviște), ér unde ađi suntă Bucuresci se citește *Debouiza* (Dămbovița). Spre nord-est în Moldova întâlnimă: orașele *Aczud* (Ajudă), *Rabnic* (Rômniculă-sărată), *Galacz* (Galați), mai în susă *Falcciu* (Fălciu), *Husz* (Huși), *Vashuy* (Vasluiă), *Margosest* (Mărăsesci), *Sereth*, *Soczava* (Sucéva), *Chemnic* (Kișineu); peste Prută figură orașele *Sniatyn*, *Tarafoncze* (Dorohoiă?), *Sczepaowicé* (Stefănesci), *Iazy* (Iași), *Lapuzna* (Lăpușna), *Bielogrod* (Cetatea-albă), *Kilio-nuva* (Chilia-nouă) și *Drestor* (Ismailă).

Carta Africei, prin configurări de animale și passeri, arėtă care țeri suntă patria cămilelor, tigriilor și leilor, elefanților, maimuțelor și struților. Dintre orașe se represintă: în partea de susă Al-Cair, Alexandria, Alger, Tunis, Tanger, Ceuta, în cea de josă

1. Cursulă lui e însemnată ca aparținēndă Moldovei, ér nu Podoliei.

San Georgius della Mina (El Mina séu La Mine¹), Mozambiculū, Canaria, Quiloa, Tzaffin (Ras-Zaphran), Cefala (Cephalo²), ér ca tipurî în stânga Marocanî (Marocchi), Senagelesî (Senagenses), neguțătorî din Guinea (Mercatores in Guinea), locuitorî din Cabo Lupo (Consalui³), soldatū din Congo (Miles congensis), ér în drépta Egiptenî, Abisinianî, Cafri din Mozambicū, unū rege din Madagascarū și locuitorî din Capulū buneî-speranțe (Capitis bonæ-spei habitatores).

A patra cartă, a Americel, pe lângă căiele de navigațiune indicate prin vase, represintă localitățile următore: susū Pomeiooc, Carolina, S. Augustinū (în Florida⁴), portulū Havana, San-Domingo și Cartagena (în Columbia⁵); josū Olinda din Pharnambuco (Brasilia⁶), Cusco (în Peru⁷), Potosi (în Bolivia⁸), insula Mocha în Chili (în față), Rio-Janeiro

1. San Georgio della Mina, del Mina, El Mina séu La Mine e portū în ținutulū Ashantilor din Guinea, posedatū atâtăiu de Portugesi, apoi de la 1638 de Olandesi și de la 1872 de Englesi, care-lū deținū încă.

2. Cefala séu Cephalo, ađi capulū Mesurto séu Mesurata, limita occidentală a Sirteî-marî din anticitate.

3. Ținutulū Bramas în sudulū Guineiel, la capulū numitū Cabo Lupo Consalui, C. Lopes Consalvo și Capo Lupo Gonzalez, puținū mai josū de linea equatorială.

4. Sf. Augustinū, în Florida, portū alū Statelor-Unite pe oceanulū atlanticū, fundatū de Spaniolî, arsū de Drake în anulū 1586 și de Davis la 1785.

5. Cartagena de las Indias, orașū și portū alū Statelor-Unite în Columbia, pe uă mică insulă din marea Antilelor, la 590 kilometri spre nord d'e Bogota, capitala Columbiel. Fundatū de Spaniolî la 1533; fu luatū de Francesi la 1544, ocupatū de admiralulū Drake în 1583 și de francesulū Pointis la 1697.

6. Olinda, orașū și portū alū Brasiliel, pe oceanulū atlanticū, aprópe de Pernambuco.

7. Cusco, Cuxco séu Cuzco, orașū în Peru, fostă capitală a imperiulū Incas. Fundatū la 1050, posedă unū templu alū sórelui, pe ale cărui ruine s'a ziditū monastirea Dominicanilor. Portugesulū Pizar, cuceritorulū Perulū, l'a coprinsū în 1535.

8. Potosi, orașū în Bolivia, la pólele muntelū Cero di Potosi. Din 150000 locuitorî, căți avea în secululū XVII, la 1880 rămăsese ră numai 15000.

și Mexiculă, ér ca tipurî: în stânga locuitorî din Groenlandia (Grönland), Virginianî, rege și regină din Florida, rege din Noua-Bretaniă (Novæ Albionis rex), Mexicanî, și în drépta Peruvianî, Brazilianî, soldați din Brasilia, insularî din Moche în Chili, locuitorî din strimtórea Magelană (freti Magellanici accolæ).

Intre foiele XVI și XVII s'a mai intercalatú uă frumósă cartă geografică a Palestinei (cu părțile vecine din Fenicia și Egiptú), intitulată «Situs terræ promissionis s. s. bibliorum intelligentiam exacte aperiens, per Chr. Adrichom»: situațiunea pâmêntului făgăduinței, care înlesnesce înțelegerea în modú exactú a sfintelor scripturî (biblii), [lucrată] de Cristianú Adrichom. Adevêrulú e că orî-cine póte vedé punctulú de plecare a Evreilor din Egiptú, trecerea lor prin Marea-roșiă, ajungerea la muntele Sinai și lungile rătăcirî prin deserturî pêně sě ajungă în regiunea promisă. Acéstă cartă, împodobită susú cu guirlande de florî și fructe ținute de ângerî, cum se vedú în tabèlele lui Rubens, datéză din aceiași epocă ca cele precedente, fiindú esecutată totú la Amsterdam, ênse cu spesele lui Henricú Hondiú¹.

De aci înainte nu mai întêlnimú de câtú acele numeróse figurî de persóne și configurări de orașe, care se întroducú în testú și se reproducú din cândú în cândú. Tocmai la finele volumului² se vede cartă Europei centrale, lucrată pe lemnú într'unú modú cu totulú primitivú, ceia-ce denotă înapoiarea cartografiei în secululú XV și forméză unú contrastú cu cartele intercalate. Aci regiunea dintre Tisa și Carpați e numită Transilvania; Munteniei i-se đice Sibenburg;

1. «Amstelodami. Sumptibus Henrici Hondii.»

2. Pe verso de la fôia CCXCIX și CCC.

partea de mijlocă dintre Muntenia și Moldova este botezată Wurtzland; ținutului Moldovei pînă la Nistru i-se dice Walahia. Polonia e însemnată în două părți, și mai sus de Mosovia (Moscu), și în drépta de Lemberg, ér orașe ca Viena, Berlinul și altele nici că suntu menționate.

La fóia CCLVIII (verso) autorul repeté din nou data pînă la care ajunsese cu tipărirea de pîn'acolo (10 Iuniu 1493¹) și subsemnă cu inițialele *H. S. D.*

5 H A S D 4

ceia-ce însemnéză **H**(artmannus) **S**(cedel) **D**(octor). Apoi declară că aci va lăsa câte-va foi netipărite pentru apreciările urmașilor, care arú puté îndrepta, adăuga și continua să scrie faptele principilor și particularilor ce vorú succede... căci din di în di se ivescú în lume miscări felurite și demne de admirațiune, care caută noui cărți în care se fiă espuse cu ordine². Aceste foi albe, care trebuiaú să pórte numerele CCLVIII, CCLX, CCLXI, în volumulú nostru se găsescú la fine³, împreună cu alte 18 foi libere,

1. «Hec habuimus, que per ocium Nurembergense adjiceremus. Vos valet et bonum consulte. ex Nuremberga, X cal(end)as Iunias. Anno ab incarnatione saluatoris Xpi Millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio».

2. «Cartas aliquas sine scriptura pro sexta etate deinceps relinquere convenit, iudicio posteriorum, qui emendare, addere, atque gesta principum et privatorum succedentium perscribere possunt... varii quoque mirabilesque motus in orbe in dies exoriuntur, qui novos requirunt libros, quibus ordine referantur».

3. «Il est à remarquer que les ff. CCLVIII, CCLX et CCLXI sont blancs, quoique les chiffres de pagination y soient imprimés. Ces pages blanches étaient destinées à recevoir les annotations et les additions qu'il plaisait au lecteur d'y inscrire, ainsi que l'éditeur a eu soin d'en prévenir au verso du folio 258». Brunet, *Manuel du libraire*, etc., pag. 1860.

purtându ca marcă de fabrică insemnele episcopale: mitra, cârja, omoforul și alte odóre.

De la fôia CCLXVI înainte, sub titlul „*De Sarmacia, regione Europe*“, tipărirea se continuă pe cinci foi nepaginate, uă a șésea e lăsată albă¹, ér pe fôia CCLXVII autorul, după ce face elogiul Germaniei, declară că, înainte de a își termina lucrarea, va mai adăuga încă ceva despre acéstă țină, tipărind și împodobind cu represintări de orașe, „*Historia evenimintelor petrecute pretutindenî în Europa sub Frideric III, împèratulă Romanilor*“, istoriă scrisă de cardinalulă Enea Silviu Piccolomini pêne în ziua de 4 Aprile 1458, anulă cândă fu alesă papă sub numele de Piu II².

Acéstă operă a istoricului Enea Silviu (de atâtea ori menționat de cronicarii Urechiă, Mironă Costină, George Șincai, etc.) în părțilelă privitoare la numele, geografia țării și evenimintele istorice ale națiunii române, va forma obiectulă unei anume conferințe. Aci o amintimă numai spre a constata că pentru prima óră ea apăru în *Cronica din Nürnberg*, care dér e prefiósă și din acestă punctă de vedere, ca

1. «Entre les ff. CCLXVI et CCLXVII doivent se trouver 6 ff. non chiffrés, dont un est blanc, et les cinq autres contiennent *De Sarmacia regione* etc. Ces 6 ff. sont quelquefois placés à la fin de l'ouvrage, après la souscription». Brunet, eod. loc. cit.

2. «Cum igitur hoc opus *Historiarum* ex officina Nuremberge prodeat (que urbs inclita in medio ferme Germanie sita est) perpauca de Germania in calce libri absolvemus, premittendo *Historia(m)* Enee Pii secundi, romani pontificis, *rerum ubique gestarum in Europa sub Friderico tercio*, Romanorum imperatore. Eloquentissimus Eneas, omisissis priorum gestis, in quibus scriptores nonnunquam dissentiunt, ad recentiores historias se contulit. Que igitur in Germania sub suo evo gesta sunt, memoratu digna, et in ceteris regionibus Europe, in isto opere vario et egregio, dum in cardinalatus ocio viveret, accurate descripsit. Historia igitur eius deinceps in primis perlustrabimus».

«editio princeps» a celei mai interesante din producerile istorice ale lui Enea Silviu Piu II.

Planul scrierii este espusă la fôia VI.

Fiindă că 7 suntă ðilele sêptêmânii și subdivisiunile găsite etății umane¹, după numărulă celor șapte planete, de aceia autorulă admite șapte epoce în vieța de pên'acum a universulă și își claséză materialulă în șapte vârste. Epoca I, de la creațiune pênê la diluviu², ocupă 5 paginî³; a II, de la diluviu pênê la Abramă⁴, 21 paginî⁵; a III, de la Abramă pênă la David⁶, 26 paginî⁷; a IV, de la David pênê la captivitatea Ebreilor în Babilona⁸, 35 paginî⁹; a V, de la captivitate pênê la nascerea lui Isusă Cristosă¹⁰, 64 paginî¹¹; a VI, de la nascerea lui Cristă pênê în anulă 1492, de totă atăția anî, forméză corpulă lucrării, de 326 pagine¹². Cătă despre a VII epocă, de 10 paginî¹³ (dintre care numai 6 tipărite, ér cele-l-alte cu gravurî), ele tractéză despre

1. Aceste subdivisiuni suntă: I) pruncia (*infantia*) pênê la 7 anî; II) copilăria (*pueritia*) pênê la 14 anî; III) adolescința de la 15 pênê la 30 anî; IV) tinerețea (*juventus*) între 30 și 40 anî; V) maturitatea între 40 și 60 anî; VI) bătrânețea între 60—80 anî; VII) bătrânețea decrepită pênê la finele viețel.

2. Ea coprinde 1656 anî după Ebrei, 2242 după septuaginta.

3. De la fôia VI (verso) pênê la fôia X (verso).

4. De 292 anî după Ebrei, de 942 după septuaginta.

5. De la fôia XI pênê la fôia XXI.

6. De 941 anî după Ebrei, de 940 după septuaginta.

7. De la fôia XXI (verso) pênê la fôia XLVI.

8. De 480 anî după Ebrei, de 485 după septuaginta.

9. De la fôia XLVI (verso) pênê la LXIII.

10. De 590 anî după Ebrei ca și după cei 70 traducători.

11. De la fôia LXIV pênê la XCIV.

12. De la fôia XCV pênê la fôia CCLVIII.

13. Foiele CCLXII pênê la CCLXVI.

Anti-cristu, despre mórtea și sfârșitul lumii «ală
cărei termenü singurü dumneđu ilü cunósce¹».

După intitularea „*Carte de cronici*“ séü «Cronica
din Nürnberg», s'arü bănui că avemü a-face cu una
din acele cronici germane, care, isolate pe provinci
și orașe, s'aü publicatü cu miele, ér întrunite sub
titlulü de *Scriptores rerum germanicarum* for-
mază peste 20 culegeri², de la Iónü Hervagiu în
1532 pêne la Raimond Duelliu în 1723 și Burckard
Menckeniu în 1728, dintre care pe unele tinerimea
studiosă le va puté citi cu multü profitü în biblio-
teca «instituțiunii universitare Carolü I»³.

Lucrarea lui Scedel nu este uă simplă cronică, ci
uă operă enciclopedică: întrênsa întêlnimü nu nu-
maî enumerarea faptelor în ordine cronologică, ci
apreciări concise despre vieța, acțiunile și produce-
rile bărbaților de talentü, despre evenimentele me-
morabile, despre totü ce privesce religiunea și filo-

1. «Cuius terminum solus deus novit».

2. Cele mai însemnate s'aü publicatü în anii și de autorii următori:
Basileæ. 1532, de Ioannes Hervagius; — Francofurti-ad-Mœnum. 1566,
de Simon Schardius; — Basileæ. 1569, de Petrus Pitœus; — Basileæ.
1572—1574, de Henricus Petrina și Simon Schardius; — Francofurti-ad-
Mœnum. 1580—1581, de Reinerus Reineccius; — Francofurti. 1583—1607,
de Ioannes Pistorius (2 vol.); — Francofurti-ad-Mœnum. 1584, de Justus
Reuberus; — Francofurti. 1585, de Christianus Urstisius; — Francofurti-
ad-Mœnum. 1600—1611, de Marquardus Freherus; — Francofurti. 1606,
de Melchior Goldastus (3 vol.); — Francofurti-ad-Mœnum. 1609, de Er-
poldus Lindenbrogius; — Argentorati. 1685—1702, de I. H. Bœclerus, I.
G. Culpisius et I. Schilterus; — Helmstadii. 1688, de Henricus Meibo-
mius (3 vol.); — Francofurti-ad-Mœnum. 1707, de I. M. Heineccius et I.
G. Leuckfeldius; — Hanoveræ. 1707, de Godfr. Guil. Leibnitius (3 vol.);
— Francofurti et Lipsiæ. 1718, de I. Petrus de Ludewig; — Lipsiæ. 1723,
de I. G. Eccardus; — Fuldæ et Lipsiæ. 1723 — 1724, de Io. Frid. Schan-
nat; — Augustæ Vindelicorum. 1723—1724, de Raimondus Duellius (2
vol.); — Lipsiæ. 1728, de I. O. Burckard Menckenius (2 vol.).

3. Cumpărate prin mișlocirea noastră în Aprile 1892.

sofia, despre toate ramurile științelor, artelor și literaturii.

Chiaru pe antaia pagină, în prologul despre facerea lumii, teoriile principalelor școle din vechia filosofie greacă (preceptele lui Anaximandru și Anaxagora, ale lui Ferecide și Pitagora) sunt puse alături de cele espuse în «Genesa» lui Moise, apoi coroborate cu opiniunile școlii neplatonice și cu ale părinților bisericii crestine, dintre care se menționează sfinții Ambrosiu și Augustin pentru biserica occidentală, sfinții Vasilie și Iónu Chrisostom pentru cea orientală. Concluziunea e cam ast-fel formulată:

«Treii lumi (iși) represintă anticitatea: una supra-mundană, mai pre susu de toate, pe care teologii o numescu ângerescă, ér filosofii intelectuală; cea mai apropiată de densa lumea cerescă; cea mai din urmă (lumea) sub-lunară, pe care o locuim noi (ómenii). A treia este lumea întunericului, antaia a luminii, ér cerulu alternéză întunericulu cu lumina. Mai esistă, afară de acestea trei, și uă a patra lume, în care se găsescu toate cele-l-alte, anume ênsuși omul, cunoscută fiindu în școle maxima că omul este uă lume (ceva) mai mică (*μικροκόσμος*), în care se observă: unu corp formatu din (diferite) elemente, unu spiritu cerescu, uă vitalitate vegetativă ca a plantelor, simțire ca a animalelor, uă rațiune și uă minte ângerescă, în fine uă asemênare cu dumnezeu»¹.

1. «Tres mundos figurat antiquitas: supremum omnium ultra-mundanum, quem theologi angelicum, philosophi autem intellectualem vocant; proximum huic celestem; postremum omnium sub-lunarem, hunc quem incoluimus; hic tenebrarum mundus, ille autem lucis: celum ex luce et tenebris temperatur. Est, et preter tres, quartus alius mundus, in quo et ea omnia inveniuntur, que sunt in reliquis. Hic ipse est homo: tritum in scolis verbum est, esse hominem minorem mundum, in quo mixtum ex elementis corpus, et celestis spiritus, et plantarum anima vegetalis, et brutorum sensus, et ratio et mens angelica, et dei similitudo conspicitur». — Vorbindu despre a cincea și a creațiunii, cronica alătură ideiele lui Moise de ale lui Pitagora despre sufletul sensitiv al vietiútoarelor și plantelor, cum și de opiniunea

Influița teologiei erea atât de multă preponderantă, în câtă Hartmann Scedel nu 'și-ară fi permis s'o înfrunte. Totuși cu multă pricepere elă scie s'ă înlătore exclusivismulă și s'ă aréte cititorulă calea cercetărilor științifice.

Negreșitū că, înainte de creațiune, pământulă fusese fără nici uă formă: întunericulă se afla d'asupra abisuluiă și spiritulă Domnuluiă se purta d'asupra apelor; dér acéstă aserțiune biblică literatulă doctorulă din Padua nu neglige s'ă o completeze măi întâiulă cu teoria lui Platone, că din materia informă (*ύλη*)¹ divinitatea a creată lumea după chipulă și asemănarea ideielor absolute, tipurilor eterne (*παραδείγματα*); apoi cu părerea lui Democritulă (și Epicurulă) că totulă s'a născutū din atome. Unindū frumosulă cu utilulă, credința cu știința, poesia cu filosofia, păgânătatea cu creștinismulă, elevulă lui Mateolă Perusinulă aduce ca argumētulă, în sprijinulă afirmării lui Moise că la începutū totulă a fostū unū chaosulă, cunoscutele versură din proemiulă *Metamorfoselor* lui Ovidiulă². Cătū despre alegațiunea că dumnezeu a creatū univērsulă în șése zile, ér într'a șéptea s'a odihnitū și s'a bucuratū de lucrările s'ele, vede într'ēnsa unū simbolū matematicū: trei puncte unite prin trei linii drepte, ceia-ce dă nascere triânghiuluiă s'eu triadelă pitagorice. Ciudată, dér și interesantă e acéstă enumerare a principiilor care distingū scōla spiritua-

lui Plotinū că oră-ce viéță provine dintr'unū principiu divinū (*divino principio omnis vita provenit*).

1. «*Ylen Greci primam materiam rerum non formatam appellant*».
2. Ante mare et tellus et, quod tegit omnia, cœlum,
unus erat toto naturæ vultus in orbe,
quem dixere chaos, rudis indigestaque moles;
nec quidquam, nisi pondus iners, congestaque eodem
non bene junctarum discordia semina rerum.

listă de cea materialistă, care pune cosmogonia semitică în paralelă cu simbolele și numerele filosofiei pitagorice.

A doua și dumnezeu a făcută firmanțentul, în care sunt șapte ceruri (adică cele 7 orbite ale planetelor), unu alu optulea imobilu și unu alu nouelea care numai cu mintea se pôte concipe. Fiindu că ênsê circula opiniunea și despre esistința unu alu decelea ceru, fixu, neclintitū și nepărtașu la nici uă miscare, în sprijinulū acesteî afirmări cronica invôcă autoritatea nu numai a filosofulu stoicū Strabone, care pe timpulū împêratulu Tiberiu se distinsê prin tractatuî geografico-istoricū în XVII cărți, dêr și pe a celebrulu Beda «venerabilis», călugêrū englesū și filosofū-astronomū (675-735), care, prin opereleî sciințifice, propuse îndreptarea calendarulu relativū la sêrbătorea Pascelor (cum o stabilisê conciliulū de la Nicea în anulū 325) și pentru prima ôră întroduse în Anglia era crestină, adică usulū de a se numêra ani de la data certă a nascerii lui Cristū¹. Ceva și mai multū: aceiași opiniune despre unu alu decelea ceru o confirmă prin aserțiunea mai multor filosofi ebrei, apoi a cător-va matematici, «dintre care e de ajunsū sê citămū pe doui, pe Abraamū din Spania și pe Isacū filosofulū»².

1. Elū scrisê tractatele matematice *De numeris* și *De numerorum divisione*, apoi operele geometrice și astronomice *De circulis, sphaera et polo*, *De astrolabio*, *De mensura horologii*, *De embolismorum ratione*, *De temporum ratione*, *De Paschae celebratione* seu de *aequinoctio vernali juxta Anatolium* etc.

2. «Creditum est decimum caelum fixum manens et quietum, quod motu nullo participet. Neque hoc tantum creditum a nostris, maxime junioribus Strabo et Beda, sed a pluribus etiam Hebraeorum, praetereaque a philosophis et mathematicis quibusdam, e quibus satis duos sit attulisse, Abraam Hispanum, astrologum maximum, et Isaac philosophum».

Abul-Iusuf ebn Eşak Al-Kendi, latinisatü în Alchindius, este filosofulü arabü, părtășü ideielor aristotelice, care în secululü IX (813—833) trăi la curtea califulü Al-Mamun din Bagdad și compuse peste două-sute de tractate despre astronomiä, geometriä, medicinä, logicä și altele, profitändü de lucrările anterioare ale erudiților din Atena și Alesandria¹.

Abraham sëu Arzachel din Toleda (Toletanus) e astronomulü care, pe la anulü 1080 p. Cr., întocmi «tablele toletane» calculate pentru meridianulü din Toleda, determinä miscarea apogeulü solarü și valoarea esactä a precisiunii ecuinocțiilor, inventä instrumentulü ñisü *shafiah* și instalä nisce orologie care escitaü admirațiunea oricui arü fi visitatü oraşulü Toleda².

Erudițiunea și munca compilerului se vëdescü la fiä-ce pasü. Numai despre paradisü trebuise së citëscä, pe lângä *Bibliä*, scrierile lui Strabone, Isidorü din Sevilla, Damasciu, Sf. Vasilie, Sf. Ambrosiu, Sf. Augustinü, Lactanțiu, Marcianü Capella, Beda, Enric de Crisordia, Albertü-celü-mare, St. Thomas d'Aquin, etc., ca së ne dé uä descriere poeticä, apröpe conformä cu cele ce întëlñimü în legendele crestine și în scrierile bogomilice.

Pënë la începutulü acestüi seculü, cândü töte părțile lumii furä îndestulü explorate și sciința realisä progrese neîndouiose, antropologia înregistra cu gravitate narațiunii despre rase monstruoase. despre ființe de uä conformäțiune estraordinarä³. Ast-felü și cronica

1. F. Hoefler, *Histoire de l'astronomie*, (Paris 1873) pagina 260.

2. F. Hoefler, *Histoire de l'astronomie* (Paris, 1873) pagina 271.

3. M. Edw. B. Tylor, *La civilisation primitive* (Paris, 1876) tom. I, pagina 443.

nóstră¹ vorbește despre uriași (giganți) și pitici (pigmei), represintându-ne prin figuri ómeni cu capul de câne (*κυνοκεφαλοι*), cu unú ochiu (*monoculi*) séu c'unú singurú piciorú, a cărui talpă le póte umbri corpulú. Aci descrie pe cei cu buzele rësfránțe câtú uă barbă, dincóce pe cei cu urechi pêne maí josú de umeri; maí la vale ființe umane cu câte 6 mâni, cu câte 4 ochi séu cu copile de calú. Câtá curiositate escitaú asemenea povestiri, o potú înțelege numai aceia, care le aú cititú în cartea VII din *Historia naturalis* a bêtrânului Pliniu, în scrierile lui Isidorú din Sevilla, într'ale lui Roger Bacon, în poesiele *Sagas* ale vechilor Scandinavi, ca și cei-ce le aú audítú din *Alesandriă* și din povestile nóstre populare. Și pe tóte «Cronica din Nürnberg» se însărcinase a le împrespéta în memoria popórelor occidentale, sub cele maí atrăgétóre forme ale fantasiei, stăruindú asupra-le, reproducéndú din scrierile vechilor poligrafi și impresionândú spiritele prin represintarea lor plastică.

Inregistrarea severă a evenimentelor istorice și espunerea piósă a credințelor religióse suntú pretutindení variate și înveselite, fiă prin întroducerea de cunoscínțe antropologice, fizice, matematice, fiă prin reflexiuni înțelepte despre organisarea statelor, despre legislațiune, despre sistemele filosofice: vastú repertoriu, d'ua nespusă utilitate pentru tóte clasele societății, pentru tóte meseriile, pentru orí-cine cunoscea limba latină.

Dér și mitologia ne este recapitulată prin configurări și noțiuni variate. Fóia XXVIII înregistrează maí

1. La fóia XI (verso).

tóte miturile privitoare la Minerva, înfrumusețându-le cu citațiuni din *Metamorfozele* și *Fastele* lui Ovidiu. Intre altele, purificându legenda lui Prometeu după sistema evemerismului, ni-lu represintă ca descoperitoru alu focului prin scăpărarea cu cremenea; ca primu modelatoru alu unor statue umane de pământu, pe care, printr'unu a-nume mecanismu, le făcea să se misce ca și cum aru fi fostu viu; ca observatoru, de pe muntele Caucasu, alu miscării stelelor și ca inițiatoru alu Asirianilor în știința astrologiei; ca inventatoru alu ânelului, care trebuie purtatu în alu patrulea degetu, spre onórea vinei cordiale; într'unu cuvântu, ca civilisatoru și binefăcătoru alu omenirii primitive¹.

Din tótă mulțimea compilărilor mitologice, voiu cita uă singură, dér ciudată afirmare despre Bacchus:

«Bachus pentru prima óră descoperi vinulu în Grecia și fu adoratu ca deú... apoi, pribegindú prin lume, în același modú dete vinulu fiă-cărui ținutu în parte, și... *învță pe Germani să și facă uă băatură din orđu* ».

Se scie că Sibilele au uă literatură propriă. Mulți scriitorí le-au menționatu în anticitate și multe volume s'au scrisu despre dênsele în evulu mediu. Nu credú însé să fi rămasú ceva necititú de către autorulu cro-

1. «Prometheus in Archadia claruit, vir acutissimi ingenii et spectate peritie, qui homines incompósitos ac rudes ad politiores mores composuit. Simulacra quoque hominum primus de terra formavit et arte quadam, veluti spiritum habentia, moveri fecit. Inde, cum in altissimo Caucasi montis resideret, astrologiam didicisset, eam primus Assyrios docuit. Insuper etiam ignem e silice primus eduxit, ut Plinius testatus est. Usum preterea anuli (sed ferrei) primus invenit, quem quarto digito in honorem cordialis vene portare suasit».

2. «Bachus primus in Grecia vinum invenit et pro deo cultus est... Inde, in mundo peragrans, simili modo domesticis regionibus vinum perhibuit *potumque ex ordeo Germanos conficere docuit.*» Fol. XXVIII (verso).

nicei, fiindă că (la fóia XXXV) recapituléză numele, originea, faptele și oraculele tuturoră, adesea spre a conchide că multe dintre Sibile prevestiseră nasce-rea Mântuitorului din fecióra Maria.

Numele lui Ronsard ne e fôrte cunoscută nouă Românilor, déca nu prin citirea versurilor lui, celă puțină din scóle și mai cu sémă prin frumoșa com-positiune a dulcelui Vasile Alesandri, intitulată *Ba-nulă Mărăcine*, despre ală cărei fondă se pôte dice că, «se non è vero, è ben trovato». S'a cre-đută (ba de ună se mai crede, pôte, și astăđi) că subiectulă *Franciadei* a fostă produsă de bogata imaginațiune a poetului francesă, că elă a inventată legenda despre Francus, fiulă lui Ectore și Andromachei, care, după distrugerea Troiei, porni cu uă cétă de Troiană, îi conduse pênă pe țermii Dunării, locui aci cât-va timpă, apoi se retrase în Sciția, unde fundă orașulă Sicambria, ér de acolo, după ce sdrobi pe Alană, trecu prin Germania, se stabili în vechia Galiă și după numele seă îi đise Francia¹.

Ei bine. acéstă legendă e cu multă mai vechiă. «Cronica din Nürnberg». cu aprópe ună seculă mai 'nainte de Ronsard (1524-1585) o naréză pe largă: la fóia XXXVII, vorbindă despre Ectore și Francus seă Franco²; la fóia XXXIX, unde descrie orașulă

1. «Franco quidem ex Hectore filius, Priami nepos, a quo Francorum nomen tractum est. A Troja fugatus, postea, tota Asia pervagata, in Danubii ripis tandem pervenit. Ibi, cum aliquandiu consedit, deinde locum querens, a communi hominum societate seiunctus, ad Thanai fluentia et paludes Meotidas secessit, ubi Sicambriam condidit urbem». Fol. XXXVII.

2. «Hic (Hector) ex Andromacha coniuge plures genuit filios, e quibus Francus unus fuit, a quo (ut ait Vincentius Burgundus *Historialis*) Franci originem habuere». Fol. XXXVII.

Paris¹, apoi la fóia CCLXXXV, unde tractéază despre Franconia². Ce dicú ênsê!.. Putemú afirma că legenda se ivise cu trei seculi și jumătate înainte de epoca lui Ronsard, de óre-ce cronica nóstră culege aceste informațiuni din faimósa lucrare a lui Vincentius Gallus Bellovacensis (St. Vincent de Beauvais) terminată pe la 1245 sub titlulú de *Speculum quadruplex* și espunêndú în partea I (*speculum doctrinale*) teoriile celor șépte arte liberale, care formau «trivium» și «quadrivium» ale scolasticeí, începêndú cu gramatica și terminândú cu teologia; în partea II-a (*speculum historiale*) evenimintele de căpeteniă și istoria civilă a statelor pênê la 1244; într'a III-a (*speculum naturale*) cestiuni de fisică, geografia și cronologiă, ér într'a IV-a (*speculum morale*) despre pasiuni, simțiminte, legi, virtuți și viți.

Se pare că dorința de a 'și da uă vechiă origine înspirase multor popóre și mai multor orașe ideia

1. «Parisius, regia et inclita Galliarum urbs in Senonensi provincia, post trojanum excidium habuit initium. Nam Parides cum Enea e Troja secedens unaque cum Francone, Hectoris filio, in Gallias proficiscens, juxta Sequane fluvium consedit et ibi, populum constituens, a se Parisios nominavit. Franci quidem ab origine Trojani fuerunt».

2. «Franconia... nobilis sane provincia, admodum potens, ab incolatu Francorum sic appellata. Franci quidem Troiani ab origine fuerunt; quod, deleto Ilio, duce Priami, magni Priami ex sorore nepote, per Pontum-Euxinum et Meothidas paludes in Scythiam pervenerunt ibique civitatem edificarunt, quam vocavere Sicambriam, ex quo dicti Sicambri. Constat enim, post evictam incensamque Troiam, qui superfuert excidio, in turmas tres divisos, in exilium profugisse... alii quidem Enea duce... alii sub Anthenore... tercii (ut diximus) in Scithia penetraverunt, quo in loco in magnam gentem coaluerunt. Manseruntque Romanis vectigales, ut alii Scythe, usque ad tempora Valentiniani Cesaris. Quo imperante Alani vexare imperium ceperunt. Eo tempore libertatem in decennio imperator permisit ut Alanorum ferocitatem compescerent. Allecti eo premio, Sicambri arma sumpserunt et Alanos victos bello delevere. Ideo, libertati donati, mutato nomine Franci appellati. Exacto decennio, cum Romani solita tributa repeterent, Franci, ob eam libertatem effrenes facti, parere recusarunt, etc.» Fol. XXXIX și CCLXXXV.

de a'și crea tradițiunii poetice și, luându ca modelu Roma (atâtu de mare influință esercitase *Eneida* lui Vergiliu!) tôte preferiseră, ca mai nobilă, originea troiană. Falnica Venetiă își luase începutulu de la troianulu Henețiu, Enetu séu Venetū, care însoțise pe Antenore¹; — acesta, cu Eneții din Paflagonia, conduși prin Tracia, Iliria și Istria pêne la nordulu Italiei, fundase Patavium (Padua)², după uă legendă narată de Catone, consemnată de Titu Liviu și reprodusă de naturalistulu Pliniu³; — Aquileia, dărîmată de către Atila, fusese întemeiată uă-dinióră de troianulu Equilo⁴; — Tarvisium (Tarvis) de către alți Troianii⁵; — Tolosa (Toulouse) din Gallia transalpină de unū troianū Tolosus⁶; — Maguncia (Mainz), orașu metropolitanū alū Germaniei, își luase începutulu și numele de la troianulu Maguntius⁷; — Parisulu de la troianulu Paris, pornitū uă dată cu Enea și cu Francus⁸. Ast-felū pentru multe triburi, pentru

1. «Enecius fuga secum duxit. A quibus postea dicti Veneti, quorum et hodie ingens potestas terra marique».

2. «Alii (Troianorum) sub Anthenore, per medios Achivos elapsi; illiricos penetravere sinus et regna Liburnorum, ad intimum Adriaticum pelagus accessere urbemque condidere Patavinam, ubi sepultum Anthenorem tradunt». Fol. CCLXXXV.

3. Plinii *Historia naturalis* lib. VII: «Venetos quoque troiana stirpe ortos esse auctor est Cato».

4. «Aquileia, urbium quondam Italie transpadane primaria potentissimaque, atque etiam pulcherrima, a mari aliquantisper semota, nostro etiam seculo pene derelicta. Carino historico teste, a quodam Troiano, nomine Equilo, e Troia cum aliis pulso, conditionis sue principium sumpsit et a se Aquileiam nominavit.» Fol. LI.

5. «Tarvisium civitas, ut Sicardo Cremonensi episcopo placet, a quibusdam Trojanis fundata fuit.» Fol. LI.

6. «Tolosa, provincie Gallie transalpine urbs; a quodam Toloso troiano facta sunt eius fundamenta.» Fol. LXXI (verso).

7. «Maguncia, metropolitana urbs Germanie. Eam a Maguntio quodam Troiano inicium et nomen, tempore troiane cladis, habuisse Carinus in *Cronicis* tradit.» Fol. XXXIX (verso).

8. Veđi nota 1 de la pagina precedente.

multe cetăți cronica găsia mai numai originii troiane: pe toate le interesa și la toate se impunea prin narairea genealogiei și fazelor ulterioare.

Relativă la noțiunile geografice, istorice, statistice, vă închipuiți câtă suntă de frecvente, dér și de puțină sicure, ca multe din indicările autorilor greco-latini. Incepându de la starea geografiei pe timpulul lui Omeră¹, cronica espune cu amănuntulă mai totă ce se coprinde in scrierile lui Eudoxu din Cnidă, Ptolemeu, Diodoră Sicilianulă, Strabone, Corneliu Nepos, bētrânulă Pliniu, Iuliu Solină și altora. Fiă-cărei regiună i-se dă etimologia numelă, i-se naréză originea, desvoltarea, evenimintele care aă însemnată, și astfelă se urméză pentru tôte continintele, pentru tôte țerile, insulele și orașele.

Recensiunea de față și-ară schimba caracterulă, déca amă citi împreună acele nesfērșite narațiună și interesante descrieri: ca modelură amintescă, in trecētă, pe cele privitóre la vechia Atena²; la insula Rodos (impresurată de Turci in anulă 1480 și apărâtă de Pierre d'Aubusson)³; la Tiră, Sidonă și Corintă⁴; la orașulă Tiberiada seă vechiulă Gene-saretă de pe cōsta laculă cu același nume⁵; la la-

1. La fōia VII (verso).

2. La fōia XXVII (verso).

3. La fōia XXVI (verso). *Cronica din Nürnberg* a servită și păr. Bouhours ca să scrie «*l'Histoire de Pierre d'Aubusson, grand maistre de Rhodos*». 1677, in 12°.

4. Fōl. XXXIV.

5. «Tyberias alias Tyberiadis. Hec civitas antiquitus Zenareth alias Synaroth vocata, ad littora maris sita Tyberiadis dicti, inter orientem et austrum, ad duas leucas a Bethulia... In honorem Tyberij Cesaris Thiberiadis appellata, nunc Tyberias est vocata». Fōl. XXIV (verso).

culū Asfaltitū¹; la Corsica, Sardinia, Sicilia, Creta și alte insule²; la renumitulū conciliū generalū din Constanța (1414-1418), care condamnă pe boemiū Iónū Huss și Ieronimū din Praga să fiă arși pe rugū ca ieretici; la Constantinopole și coprinderea lui de către Turci sub Mahometū în 1453³; în fine, la coprinderea Grenadei de la Mauri în 1492 de Ferdinand și Isabela ai Spaniei⁴.

Uă specială atențiune e dată Romei⁵, alū căreī circuitū uă diniōră fusese de 20000 pași, după Pliniu, apoi se întinsese pêne la 30000 sub împēratulū Aureliu (precum afirmă Flaviu Vopiscu), ér în timpulū autorului se redusese numai la 14000, împreună cu partea transtiberinā și vaticanā.

În fine, nu puțină importanță acordă Cracoviei, din cauza scōlelor ei și în specialū pentru studiulū astronomiei, mai desvoltatū aci de câtū în totū restulū Germaniei⁶.

Sistema de a tempera pretensiunile «Bibliei», comparându-le cu legendele grece, se observă și în cele

1. «Lacus Asphaltides propter magnitudinem et aque immobilitatem mortuum mare dicitur; nam neque ventis movetur, resistente turbini-bus bitumine, quo aqua stagnatur, neque navigationibus patiens est etc». Ibidem.

2. Fol. XXXVIII (verso).

3. Fol. CCXLVI și CCLIX.

4. Fol. XXIV și CCLVI.

5. Fol. LVII și LVIII.

6. «Juxta sacram edem Sancte Anne situatum est ingens celebre-gymnasium, multis clarissimis doctissimisque viris pollens, ubi plurime ingenue artes recitantur: studium eloquentie, poetices, philosophie ac phisices; astronomie tamen studium maxime viret. Nec in tota Germania, ut ex multorum relatione satis mihi cognitum est, illo clarior reperitur», Fóia I necifrată (*De regno Polonie et eius in-cium*).

ce cronică relatează despre invențiunea diferitelor arte industriale.

Ast-felū (la f6ia X), reproduc6ndū după «Genesă» aserțiunea că Tubal (fiiulū luī Lamech) inventase instrumentele musicale, autorulū croniceī adaugă îndată că același meritū se atribuie și poporațiunilor din Arcadia, care aū imaginatū c6ntarea instrumentală prin țevī mai lungī și mai scurte, 6r că musica a fostū rădicatā la tr6pta de sciință de către filosofulū Pitagora¹.

Intre figurī, Tubal e represintatū cu fluierulū luī Pann, naiulū lăutarilor nostri; Tubalcain, părintele lucrării ferului, ține unū ciocanū în dr6pta și unū cleste în st6nga, îmbrăcatū ca ferariī din Nürnberg; 6r No6ma (fia luī Lamech), aut6rea țesutului², ține în mână uā suvelniță³ întocmai ca cea întrebuintată p6n6 ađi de s6tenele n6stre, care, st6ndū la r6sboiū, o trecū prin urđ6la pânzei ca s6i țesă b6tătura.

De pe la jum6tatea seculului alū XV începuse s6 ie consistință vechia opiniune că p6m6ntulū arū fi rotundū, că în partea opusă emisferei n6stre s'arū afla unū continentū necunosculū, că prin urmare arū esista așia numițiī „*antipodī*“, 6menī care arū locui în partea opusă nou6. Ideia se învedera din ce

1. «Sunt t(ame)n q(ui) dica n)t qu(od) archades popli p(er) calamos breves et lo(n)gos p(ri)mi excogitaveru(n)t cantum. Laercius vero id repertu(m) dicit tempore Pithagore philosophi» Fol. X.

2. «No6ma artem varie diverseque texture invenit; lanam et linum in fila traxit» Fol. XI.

3. Nu sciū d6ca termenulū „*suvelniță*“ e celū mai r6sp6nditū, d6r ilū credū preferibilū vorbeī „*suveică*“, de c6ndū acestū obiectū a primitū uā semnificare specială, fiindū întrebuintată în resb6iele din orașe pentru b6taia pânzelor parlamentare.

în ce mai multă prin fapte necontestabile, căci éte cum se exprimé cronica¹:

«La istoriculú Otone se citește că, sub împérații teutonici, s'aú prinsú pe țérmulú germanicú uá navá indicá și neguțătorí indianí, despre care erea lucru constatátú că veniserá din regiunea răsáriténá, alungați de vènturí nepriincióse, ceia-ce nu s'arú fi pututú cátuși de puținú în-templá, déca (precum li-s'a párutú celor mái multí) ocea-nulú de méđá-nópte arú fi inghiățatú și nenavigabilú».

Mái la vale énsé, numai peste 4 paginé, cronicarulú e silitú sè nege esistența antipođilor, invocándú aceleași argumente deduse din «Bibliá», din proféți, din psalmii lui Davidú, din scrierile párinților bisericeí (între care Lactanțiu și Sf. Augustinú)², pe care mái în același timpú le invocaserá erudiții oficialí din Salamanca în contra prevederilor lui Cristoforú Columbú, care nu cerea de cáttú miđlóce materiale spre a le demonstra contrariulú. Déca Scedel și-arú fi amánatú aparițiunea croniceí, negreșítú că n'arú fi mái scrisú ast-felú, de óre-ce totú atunci, cândú dènsulú își grăbia tipárireá, Columbú pornise spre ceia-ce numia «Indiele orientale» și

1. «Apud Ottonem historicum legitur: sub imperatoribus theutonicis indicam nauium et negociatores indos in germanico littore fuisse dep(re)hensos, quos ve(n)tis agitados ingratis, ab orientali plaga venisse co(n)stabat; quod accidere minime potuisset, si (ut plerisque visum est) septentrionale pelagus innauigabile concretumque esset.» Fol. VIII.

2. «Antipodes, id est homines a contraria parte terre, ubi sol oritur quum occidit nobis, adversa pedibus nostris calcare vestigia, nulla ratione credendum est, ut ait Augustinus (*De civitate dei*, XVI, cap. 9) etc. Fol. XII. — Lactanțiu considerá ca absurditate sè se admitá anti-pođi, înțelegéndú printr'énsii ómení care, cu piciórele opuse piciórelor nóstre, arú merge cu talpele în aerú și cu capulú în josú, uá parte de lume unde totulú arú fi anapoda, unde arborii arú cresce cu rădècinele în susú și ramurile în josú. Sf. Augustinú afirmá că admiterea de antipođi arú însemna sè se presupuná popóre care nu descindú din Adam, contrarú Biblei, care represintă pe toți ómenii ca fi ai aceluiași singurú tatá.

descoperise insulele San-Salvador, Cuba și San-Domingo.

Ce se mai spună despre datele certe și amănunțele prețioase, cu care cronica luminează cronologia, biografia ómenilor distinși și istoria diferitelor cunoștințe umane? Ca exemplu voiă traduce frazele prin care ne presintă pe întemeiatorul medicinei¹:

«Ipcrate, căpetenia tuturor medicilor, născutū în insula Coos, fu consideratū ca celū mai strălucitū omū. Elū scóse din noū la ivielă arta vindecării, care vr'o 500 de anī stătuse ascunsă după mórtea lui Esculapū. Ura cu desevěřire tóte plăcerile. Fu, pe câtū se spune, micū de statū, frumosū la față, cu capū mare și domolū în mișcări, cu multă gândire, d'ua vorbire târđiă și cumpetatū la mánecare. Elū trăi 95 de anī. Ețē cea mai frumosă dintre sentințele lui: «cine vré se fiă liberū se nu doréscă ce nu póte avé; cine vré se aibă ce doresce se doréscă numaī ce póte avé; cine vré se trăiéscă cu pace în acéstă viéță, se se asemenea ace-luia care, fiindū pofitū la uuū ospéțū, mulțamesce de totū ce i-se pune d' înainte și nu murmură pentru ceia-ce lip-sesece²».

Despre Dante Alighieri, după ce'i naréză originea, esiliulū și peregrinările, după ce'i aprecieză renumita poemă «opus inclitum atque divinum, lingua ver-

1. «Hippocrates, omnium medicorum princeps, in insula Choo genitus, clarissimus habitus est. Hic medicinam, longo tempore perditam, revocavit in lucem, que quingentis annis post Esculapi mortem laterat. In voluptates omnes admodum defestabatur. Fuit, ut ferunt, corpore parvus, pulcher forma, grandis capitis tardique motus, multe cogitationis, tarde locutionis et modici cibi. Vixit autem annis nonaginta quinque. Cuius hec fuit pulcherrima sententia: qui vult liber esse non cupiat quod habere non potest; qui vult habere quod cupit cupiat quod habere potest; qui vult in hac vita pacifice vivere similis fiat illi qui, ad convivium invitatus, de omni apposito gratias agit et de defectu rerum non murmurat».

2. Fol. LXXI (verso).

nacula, sub titulo *Comedie*», precisază că a murit în Ravena la 1321, avându etatea de 56 ani¹.

Autorul «Cronicei din Nürnberg» nu se ocupă numai de trecut, ci înregistrează și fapte contempurane. Nu vorbește numai de cei morți — ca în elogiul lui Regiomontanus, pe care-l consideră ca egal cu Anaximandru și Archimede, numindu-l «podoba Germanilor»² — ci se ține în curent chiar cu lucrările celor încă în viață. Ast-fel renumitul medic Marsiliu Ficin³, care ajută pe Cosma de Medici să fundeze la 1460 «Academia plonică» din Florența și aduse imense servicii filosofiei, atât prin traducerea operelor lui Platone, Plotin, Jamblic, Proclu și altor neo-plonici, cât și prin produceri originale, consacrate școlii spiritaliste, Marsiliu Ficin trăia la apariiunea «cronicei» de față și nu muri de cât peste 6 ani

1. «Dantes Aligerius, patria florentinus, vates et poeta conspicuus ac theologorum precipuus . . apud Rauennam anno domini 1321, etatis sue quinquagesimo sexto diem obiit». Fol. CCXIII.

2. «Johannes de Monte Regio, Alemanus, non minor Anaximandro milesio aut syracusano Archimede, utraque lingua greca ac latina eruditissimus, Germanorum decus, hac quidem tempestate, ob astronomiam ceterasque mathematicas disciplinas a Mathia, Pannonie rege, Nurnbergensibusque perpetuo donatus stipendio et in Germania, Pannonia ac Rome multo in precio habitus est. Qui, cum in Hungaria *Kalendarium* perpulchrum ac quedam alia, in astronomia magno cum labore suo celebri ingenio composuisset, *Ephemeridesque*, a nostris diaria dicta, maxima cura ingenioque edita, inductis nove astronomie tabulis reprobatisque Gerardi Cremonensis theoricis, Romam ad emendandum Psthilem Dionisij computum a Sixto quarto pontifice accitus, dum pleraque posteritati parat, non sine maxima studiosorum jactura morbo periit. Usus est preceptore Georgio Burbachio, in mathematicis excellentissimo. Cuius *Theorice* scientissime impresse circumferuntur». Fol. CCLV. — Gerardus Cremonensis este Gerardu din Sabbionetta (sat de lângă Cremona), mare astrolog, care publică mai întâi *Judicia super multis questionibus naturalibus ac annorum mundi revolutionibus*, apoi *Theorica planetarum* (tipărită pentru prima oră în Ferrara la 1472), combătută de Regiomontanus.

3. Născut în Florența la 1433.

(1499). Țe totuși cum îl apreciază Hartmann Scedel:

«Marsiliu Ficinū florentinulū, bărbatū de forțe deosebitū talentū, multū învățatū în limbile grēcă și latină, celū mai bogatū în felurite științe și negreșitū celū d'antaiū dintre (doctorii) platonici în acēstă epocă a noastră, cu cea mai mare îngrijire traduse latinesce și pentru toți dete la lumină trei-đeci și șapte cărți de ale filosofului Platone, care mai nainte nici chiarū la Greci nu se găsiaū cu inlesnire. Dér nemulțămītū, đice-se, cu acēstă ostenelă, întreprinse să esplice, parte prin argumente, parte prin scurte comentarie, cugetarea lui ȃnsuși Platone. Elū mai scrise ierăși *De valetudine literatorum* și multe alte opere¹».

Unū studiu specialū se pȃte face asupra acestei cronici din punctulū de vedere alū filologiei latine, relativū la termenii derivați, care se întȃnescū în limbile romanice, și la substantivarea unor adiective (ca *luminaria* în loc de *lumina*²), la vorbele străine latinisate (ca *blancus* în locū de *albus*³) și la modificările fonetice ale unorū cuvinte (ca

1. «Marsilius Ficinus florentinus, ingenii excellentissimi vir, utriusque lingue eruditissimus et multarum scientiarum locupletissimus atque inter platonicos facile princeps hac nostra tempestate, septem et triginta Platonis philosophi libros, qui antea neque apud Grecos facile inveniebantur, maxima cum diligentia latinos fecit et in lucem protulit. Neque eō quidem labore, ut aiunt, contentus fuit et ipsius Platonis mentem, partim argumentis partimque brevibus commentariis, explicare temptavit. *De valetudine* quoque *literatorum* perscripsit et pleraque utilia.» Fol. CCLVI.

2. «Quarto die dixit deus: fiant *luminaria* in firmamento celi ...ut luceant in firmamento celi et illuminent terram. Fecitque deus duo *luminaria* magna: *luminare* maius ut preesset diei, et *luminare* minus ut preesset nocti.» Fol. IV.

3. «Saturnus *blanco* coopertus fuit amictu, quod stella eius frigide et aqueose est nature.» Fol. XXXV.

*zuccarum*¹, mai aprópe de pronuncia germanicului *Zucker*, în loc de *saccharum*, grecesce *ζάκχαρον*).

Aci numai în trecétu se ne oprimú asupra câtorva etimologii.

În derivarea multor expresiuni se urméză aceeași sistemă, pe care o găsimú în *De lingua latina* a bêtrânului Terențiu Varone. Potrivirea sunetelor, lipsa de spiritú criticú, temeritatea conjecturilor înlocuiescú siguranța cercetărilor științifice. Ast-felú ni-se spune că dumnezeú a datú întunicului numele de *nox* (nópte) de la verbulú latinú *nocere* (a vătéma); că de aceia răsăritului i-se đice latinesce *oriens*, fiindú că ne face se răsărimú, se ne nascemú pentru vieța eternă, ér apusului *occidens*, fiindú că ascunde lumina și face pe ómení se cadă, se apună, se móră²; că Egipteniú aú datú marelui și bine-făcătorului lor fluviu numele de *Nilus* din causa aceluí *limus*, nămolú finú, provenitú din topirea frunđelor, cu care, prin revărsările periodice, fecundéză ogórele³.

Alte derivațiuni ne conducú la filologia comparată și daú a 'nțelege că autorulú cunoscea limbile elenă și ebraică. Așa ni-se spune că a șeptea đí dumnezeú a numit-o *Sabatum* (Sâmbătă), fiindú că acestú cuvêntú în evreiesce însemnézá odihnă, repausú⁴; că numele de *paradisus*, tradusú din gre-

1. Despre *zachărú* se vorbește la foiele CCXC și CCXCI, cândú se descrie insula Madera (descoperită la 1418 de portugesiú I. Gonzalez Zarco, Texeira și Parestrello).

2. «Deus tenebras appellavit a *nocendo noctem*... *Oriens* dicitur, quod oriri nóš faciat ad vitam sempiternam; *occidens* autem, quod lumen abscondat et quod homines faciat occidere». Fol. II (verso).

3. «Incole *Nilum* vocant propter *limum*, quem trahit et eo egiptia arva fecundat». Fol. VII (verso).

4. «Deus vocavit (septimum diem) *Sabatum*, quod nomen hebraica lingua *requiem* significat». Fol. V (verso).

cesce în latinesce, înseamnă grădină (*hortus*), ér că vorba ebraică *Eden* în latinesce arü însemna desmerdare (*deliciae*)¹; că grecesculü *Rhodos* pe latinesce corëspunde cu *rosa* (trandafirü, rujă)².

Maienței, după ce, sub forma de *Maguncia*, i-a dedusü numirea de la troianulü Maguntius, îi mai dă uă a doua etimologiă: sub forma de *Moguntia*, acestü orașü s'a numitü ast-felü după riulü *Moganus* (disü Obrigina de geografulü Ptolemeü), care isvorasce din munții Boemiei și se vérsă în Rinü³.

Orașulü Nürnberg îi atribuie ierăși douë etimologii: äntäiü de la *Neroberga* (fiă după împëratulü Tiberiü Nerone; fiă după fratele lui, Drusu Nerone; fiă după împëratulü Claudiu Tiberiu Nerone), ceia-ce arü însemna orașulü, muntele sëü tabăra lui Nerone (*urbs, mons, castrum Neronis*); apoi de la *Norimberga* (*Normberga, Nurenberga* sëü *Nurenberga*), ceia-ce arü însemna muntele noricü (*noricus mons*) sëü întărireä (*castellum*) din provincia Noriculu⁴, basându-se ierăși pe autoritatea

1. «Paradisus terrestris... cuius vocabulum ex greco in latinum vortitur *ortus*. Hebraice *Eden* dicitur, quod latine *delicie* interpretatur». Fol XIII (verso).

2. «*Rhodos* grece latine *rosa* dicitur». Fol. XXVI (verso).

3. «Haud ignobilis amnis, quem Moganum vocant. Ptholemeus hunc fluvium Obrigina appellat... Moganus ex montibus Bohemie vicinis ortus de regione Moguntie in Rhenum exoneratur. Ob quam rem non defuerunt qui *Moguntiam* a *Mogano* fluvio dici crederent». Fol. XXXIX (verso).

4. «Civitatis nomen ortum fuisse... arbitrantur plerique a Tiberio Nerone imperatore... aut a Druso Nerone, fratre suo, qui Germanos devicit, denominatam dicunt *Nerobergam*... Claudius Tiberius Nero (ut Eutropius tradit) prudens in armis satisque fortunatus ante assumptum imperium fuit et civitates suo nomine appellari iussit... Vetustissimi tamen historicorum codices, litteris scripti pervetustis, eam arcem *castrum noricum* appellant... Habet hec unicum verticem, in qua vetustissimum castellum urbis pro custodia constructum est... *Normberga noricum montem* significat... que (pars) inter Danubium et Nurenbergam iacet *Noricum* appellatur». Fol. C (verso).

unui poetă clasică, adică amintindă următoarele versuri ale lui Vergiliu din cartea III a *Georgicelor*:

Tum sciat aerias Alpes et *Norica* si quis
Castella in tumulis¹

Dăca timpulă ară permite, s'ară puté cita numele și operele acelor neobosiți cronicari anteriori lui Hartmann Schedel, pe care a trebuită săi consulte², cum și ale erudițiilor lui contimpuranți, care ilustrară a doua jumătate din secululă ală XV prin talentele și producerile lor, pe atâtă de variate, pe câtă de importante.³

Acea enumerare ară interesa pe specialisti, ênsé în ocasiunea de față ară fi uă prelungire, care ne-ară conduce totă la aceiași conclusiune: că autorii acelor descoperiri, fapte și scrieri, ală căror împătrită centenară se împlinesce în fiă-care din ultimii ani ai seculului nostru, merită omagiulă recunoștinței și admirațiunii năstre.

1. Vergiliu *Georg.* III. vers. 474—475.

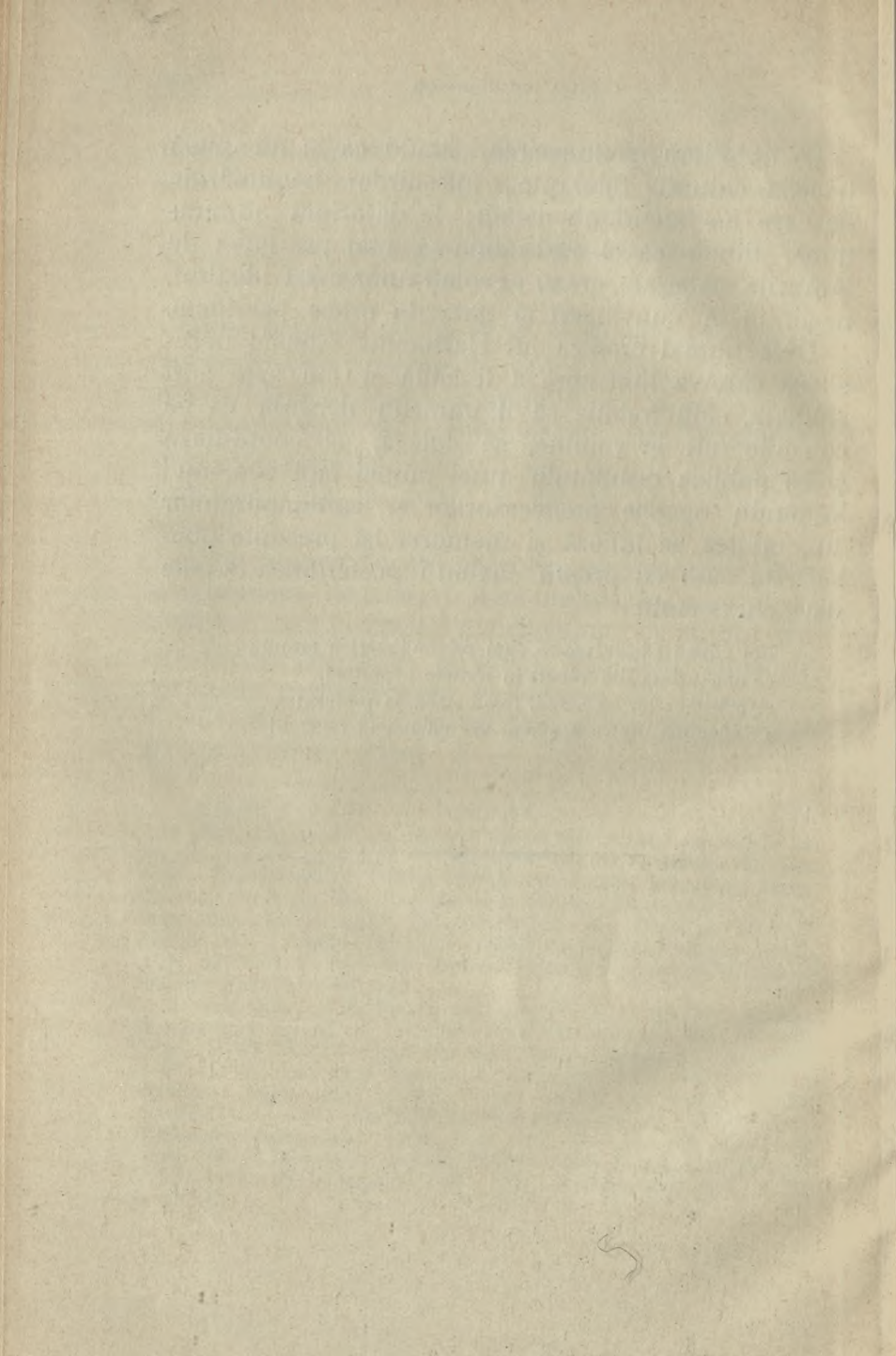
2. Dintre cronicari predecesori epocelă lui Schedel merită să fiă amintiți, ca mai importanți, cei următori: Ioannes Frossardus din Hannonia (Hannoniensis); Iacobus Komgelshovius din Argentina (Argentinsis); mediculă florentină Nicolaus Nicolius (1357—1430); Theodoricus Aniem din Roma; P. Bonetus Narbonensis; Bostonus Buriensis Anglus (1410); Ioannes Saxonius (1412); Poggius Bracciolinus din Florența; Balduinus de Padeborn; Andreas Bilius din Milano (1420); Brando Ioannes (1414) și mulți alți.

3. Contimpuranți lui fură și mai celebri. E de ajunsă, credemă, să amintimă aci pe cei următori: Iónă Palæonydorus sive De aqua veteri (1433—1507), Teodoră din Gaza (1430); Georgiu din Trebisunda (1393—1486); episcopulă Visarion seú Bessarion (1395—1472); Angelo Politianus (1454—1494), Marsiliu Ficină (1433—1499), Ión Pic de Mirandola (1463—1494), istoriculă Platina (1421—1481), N. Perotus (1460), Nicolaus Cusanus (1401—1464), Enea Silviu Prolomini seú papa Piu II (1391—1464), Hermolaus Barbarus (1454—1493), I. Hages de Indagine (1415—1475), Fr. Philelphus (1398—1481), P. Dorlandus (1490), I. Turocius, etc.

Le datorimă recunoștință, fiindă că ei au pusă temelia culturii, toleranței, înlesnirilor nenumărate de care ne bucurămă astăzi; le datorimă admirațiune, fiindă că ei, rădicându-se mai pre susă de bunurile materiale, ereau devotați unor mari idealuri, neclintiți în convingeri și gata de ori-ce sacrificiu.

Déca numai cronica lui Hartmann Schedel necesiteză câte-va luni spre a fi citită și ani spre a fi studiată, câtă trebuie să fi muncitū dēnsulū ca să consulte mi de volume, să culégă, să coordineze și să publice rezultatulū unei munci fără sēmēnū! Vēđēndū operele predecesorilor și contimpuranilor lui, mintea se înfióră și memoria își presimte oboșela, în câtă cu dreptū cuvēntū posteritatea le póte dice cu poetulū :

Noi citimă cărțile vóstre cum privimă vechia armură
ce unū uriașū din vécuri în rēsbóie a purtatū,
și mărimea lor ne-apésă, trece slaba-ne mēsură:
ne'ndouimă déc' așa ómenī vre uă dat'ău esistatū!

INDICE ALFABETICŪ.

	<u>Pag.</u>		<u>Pag.</u>
A			
Abisinianii (poporū)	22	Anglii (poporū)	20
Academia platonică	42	Anthenor (troianū)	35. 36
Adam Krafft (sculptorū)	12	Antichristū (persónă)	27
Aden (oraşū)	20	Antilele (insule)	6. 22
Adjudū (oraşū)	21	Antipozii (cosmogr.)	39. 40
Adriatica (mare)	36	Antoninū (împăratū)	13
Adrichom Christian (geogr.)	23	Apoloniū (filos.)	14
Africa (continentū)	21	Aquileia (oraşū)	36
Alanii (poporū)	34. 35	Arcadia (provinciă)	33
Albertus Magnus (filosofū)	31	Archimede mecanicū)	14. 42
Albus (adiectivū)	43	Arcim-Zers (oraşū)	21
Alchindius, Al-Kendi (filos.)	31	Aristotele (filosofū)	7. 9
Alesandria (oraşū)	21. 31	Armenii poporū)	20
<i>Alesanăria</i> (poveste)	32	Arsinoe (oraşū)	20
Alesandri Vasile (poetū)	34	Artois (provinciă)	7
Alesandru VI (papă)	6	Arzachel Toletanus (astron.)	31
Alger (oraşū)	21	Asfaltitū (lacū)	38
Aliander d'Losco (erud.)	6	Ashanzii (poporū)	22
Alighieri Dante (poetū)	41	Asia (continentū)	20
Al-Mamun (califū)	31	Asiriani (poporū)	33
<i>Almagestu</i> (scriere)	14. 19	<i>Astrolabio</i> (<i>de</i>), scriere	30
Almanachū (calendarū)	14	Astrologia (ştiinţă)	33. 42
Alt G. (traducătorū)	16	<i>Astronomicon</i> (poemă)	13
Aluta (riulū Oltū)	21	Atena (oraşū)	31. 37
Ambrosiu Sf. (filos.)	28. 31	Atila (rege)	36
America (continentū)	6. 22	Aubusson (d') Pierre (gener.)	37
Amsterdam (oraşū)	19. 20. 23	Augsburg (oraşū)	14. 16
Anaxagora (filosofū)	28	Augustinū Sf. (filos.)	28. 31. 40
Anaximandru (filosofū)	6. 28. 42	Augustinū Sf. (oraşū)	22
Andromaca (troiană)	34	Aureliu (împăratū)	38
Anelulū (podóbă)	33	Avicena (medicū)	9
		Avramū (patriarchū)	26

B	Pag.	C	Pag.
Babilona (oraşu)	26	Cabbalistica (sciință)	7
Bacchus (deu)	33	Cafri (poporū)	22
Bacon Roger (filos.)	32	Cair, Cairo (oraşu)	21
Bagdad (oraşu)	31	Calcuta (oraşu)	20
Bahama (insulă)	6	<i>Calendarium</i> (scriere)	14. 42
Balaguaşii (poporū)	20	Canaria (ins. și ținutū)	22
Bala-Ghat (ținutū)	20	Candy (oraşu)	20
Balduinus Padebornensis (cron.)	46	<i>Canticum canticorum</i>	12. 13
Bamberg (oraşu)	12. 13	Capella Marcianū (erud.)	31
Banda (insulă)	20	Caraibe (insule)	6
Bantam (oraşu)	20	Carinus (istoriogr.)	36
<i>Banulă Mărăcine</i> (poemă)	34	Carolū VIII (rege)	7
Barbarus Hermolaus (fil.)	7. 46	Carolina (oraşu)	22
Batavia (oraşu)	20	Carpaşii (munţi)	22
Beda venerabilis (filos.)	30. 31	Cartagena (oraşu)	22
Belgianii (poporū)	20	Castellum (subst.)	45
Berea (bĕtură)	33	Castilanii (poporū)	20
Bergstrasse (stradă)	15	<i>Catholicon</i> (carte)	13
Berlinū (oraşu)	14. 24	Cato Major (scriitorū)	36
Bessarionū (episcopū)	14	Caucasulū (munte)	33
Bethulia (oraşu)	37	Cefala (oraşu)	22
<i>Biblia</i> (scriere)	13. 31. 38. 40	Celeiū (ruine)	21
Bielograd (oraşu)	21	Ceruri de ce (cosmogr.)	30. 31
Bilius Andreas (traduc.)	46	Cetatea-albă (oraşu)	21
Blancus (adiectivū)	43	Ceuta (oraşu)	21
Boeclerus I. H. (istor.)	27	Ceylan (insulă)	20
Boemia (ţeră)	45	Chemnic (oraşu)	21
Boemi (poporū)	20. 45	Chemia (sciință)	7
Boeşiu (filosofū)	13	Chili (ținutū)	22
Bogota (oraşu)	22	Chinesii (poporū)	17. 20
Bolivia (provinciă)	22	Chrisostomū Ión Sf. (fil.)	28
Bonatus Guido (erud.)	16	Cicerone (scriitorū)	8
Bonetus P. Narbonensis (cron.)	46	Cipru (insula)	20
Boston Buriensis (cron.)	46	<i>Circulis</i> (de), scriere	30
Bouhours (istoriogr.)	37	<i>Civilisat. primitive</i> (scr.)	31
Bracciolinus Poggius (erud.)	46	Claudiu Ptolemeu (geogr.)	14. 19
Brahmani (preoşti)	16	Coburg (oraşu, ținutū)	13
Bramas (ținutū)	22	Columbia (ținutū)	6. 22
Brando I. (istoriogr.)	46	Columbū Cristoforū (navig.)	6. 40
Braşilia (ţeră)	22. 23	Comentarie scrieri	9. 14
Braşovū (oraşu)	21	<i>Comestorium vitiorum</i>	12. 13
Bretania-Nouă (ținutū)	23	Congo (ținutū)	22
Brunet (istoriografū)	15. 24. 25	Consalvi (poporū)	22
Buchara (oraşu)	9	<i>Consolutio philosophice</i> (scr.)	13
Bucuresci (oraşu)	21	Constanţa (oraşu)	38
Buna-Speranţa (capū)	22	Constantinople (oraşu)	20. 38
Burg (castelū)	12. 15	Corintulū (ținutū)	37
		Corsica (insulă)	38

	Pag.
<i>Corpus hist. german.</i> (scr.)	16
Cosma de Medici (princ.)	42
Cracovia (oraşu)	38
Cremenea (pétră)	33
Cremona (oraşu)	42
Creta (insulă)	38
Creussner Fr. (tipogr.)	13. 14
Cristosū Isusū (d-deū)	26. 30. 34
<i>Cronica din Nürnberg</i> (scr.)	9. 25
<i>Cronica</i> (opere)	27. 36
<i>Cronica citizense</i> (scr.)	16. 17
Cuba (insulă)	6. 41
Culpisius J. G. (istor.)	27
Cusa, Cusanus N. (astr.)	46
Cusco (oraşu)	22

D

Dacia (prov.)	20
Damasciu (filosofu)	31
Damascū (oraşu)	20
Dâmboviţa (oraşu)	21
Dante Alighieri (poetū)	41
Davidū (profetū)	26. 40
Davis (navigatoru)	22
Decanulū (ţinutū)	20
Deliciae (substantivū)	45
Democritū (filosofū)	29
Diluviulū biblicū (catacl.)	26
Diodorū Sicilianulū (poligr.)	37
Dioscoride (geogr. fil.)	7
<i>Divina comedia</i> (poemă)	42
Dorlandus P. (istoriogr.)	46
Dorohoiū (oraşu)	21
Dracke (navigatoru)	22
Drestor (oraşu)	21
Duellius Raimundus (cron.)	27
Dunărea rîu)	21. 34. 45
Dupont Paul (istoriogr.)	13
Durer Albert (gravorū)	12. 15
Duruy Vict. (istoriogr.)	5

E

Ebreiū (poporū)	23. 26
Eccardus I. G. (istor.)	27
Ectore (troianū)	34. 35
Eden (substantivū)	45
Editio princeps	15. 26

	Pag.
Efemeride (scrieri)	14. 42
Egiptulū (ţeră)	21. 23
Egipteniū (poporū)	22. 44
Einsielden (oraşu)	7
Elveţia (ţeră)	7
<i>Embolism. (de) ratione</i> , (scr.)	30
Enea (troianū)	35. 36
Enea Silviu (ist.)	25. 26. 46
<i>Eneida</i> (epopeă)	36
Enetus (persônă)	36
Englesiū (poporū)	20. 22
Englitera (ţeră)	20
Enric de Crisordia (astr.)	31
Epicurū (filosofū)	29
Equilo (persônă)	36
Esculapū (deu)	41
Etăţile omulū	26
Eudoxu din Cnidū (mat.)	37
Europa (continentū)	20. 23
Eutropiu istoricū)	45

F

Fălcu (oraşu)	21
Famagusta (oraşu)	20
<i>Fastele</i> (poemă)	33
Fenicia (ţeră)	23
Ferdinandū (rege)	6. 38
Ferecide (filosofū)	28
Ferrara (oraşu)	42
Ficinū Marsiliu	42. 43. 46
Finisterræ (capū)	21
Florenţa (oraşu)	16. 42
Florida (ţinutū)	22. 23
Francia (ţeră)	34
<i>Franciada</i> (epopeă)	34
Francesiū (poporū)	20. 22. 35
Francfort (oraşu)	10. 27
Francfurt ad Mœnum (oraşu)	27
Franche-Comté (prov.)	7
Francius (scriitorū)	13. 14
Franco, Francus (troianū)	34. 35. 36
Franconia (ţinutū)	35
Frauenkirche (biserică)	12
Frederic III (margr.)	12
Freherus Marquardus (cron.)	27
Frisner Andreas (tipogr.)	13. 14
Frossardus I. (istor.)	46

G

	Pag.
Galatiil (oraşu)	21
Galienu (medicu)	9
Galli (poporu)	20. 34. 35
Gammalama (oraşu)	20
<i>Genesa</i> (scriere)	28, 39
Genesaretu (lacu)	37
Genova (oraşu)	6
<i>Geograph. veter. tabula</i>	20
Γεωγραφική όφησης (scriere)	19
Georgescu P. M. (traduc.)	6
<i>Georgica</i> (poema)	46
Gerardus Cremonensis (astr.)	42
Germania (teră)	16. 25. 34. 38
Germanil (poporu)	20. 33
Germanius (scriitoru)	13. 14
Gerson (scriitoru)	12. 13
Giganuil (monstri)	32
Gimnosofistil (filosofi)	6
Goldastus Melch. (ist.)	27
Gonzalez I. (navigatoru)	22. 44
Gracias-à-Dio (capu)	6
Grecia (teră)	21. 33
Grecil (poporu)	9. 20. 43
Grenada (prov.)	38
Grönland (tinutu)	23
Guadelupa (insulă)	6
Guinea (tinutu)	22
Gutenberg Iohan (tipogr.)	12. 13

H

Hages de Indagine (erud.)	46
Haiti (insula)	6
Halicu (oraşu)	21
Hartmann Schedel 7. 8. 9. 16. 24	
Havana (portu)	22
Heiligkreuzkapelle (biserică)	12
Heineccius I. M. (istoriogr.)	27
Hermolaus Barbarus (erud.) 7. 46	
Hervagius I. (istoriogr.)	27
Hispaniola (insulă)	7
<i>Hist. de Vastronomie</i> 5. 6. 14. 31	
<i>Hist. de l'imprimerie</i> (carte)	13
<i>Hist. de P. d'Aubusson</i> (carte) 37	
<i>Hist. ettaum mundi</i> (cron.) 7. 10	
<i>Histoire générale</i> (carte)	5
<i>Hist. monast. German.</i> (cron.) 16	
<i>Historia naturalis</i> (carte) 32, 36	
<i>Hist. rer. sub Ferd. III</i> (cron.) 25	

Pag.

Hoefel Ferd. (istor.) 5. 6. 14. 19. 31	
Hohenheim (oraşu)	7
Hohenzollern (margravil de)	12
Hondiu Enricu (geogr.)	23
Hondiu Judoeu (geogr.)	19
Honduras (tinutu)	6
Horarium quadratuu	14
<i>Horologii (de) mensura</i> (carte) 30	
Hortus (gradina, subst.)	45
Huss Ioannes (reform.)	17. 38
Huşi (oraşu)	21

I

Iamblicu (filosofu)	42
Ianeiro-Rio (oraşu)	22
Iansonius I. (editoru)	19
Iaşi (oraşu)	21
Ieronimu din Praga (ref.)	17. 38
Ierusalimu (oraşu)	19. 20
Iliria (teră)	36
Incas (imperiu)	22
Incunabule (tipăril)	15
Indagine De (istoriogr.)	46
Indiele orientale (America)	40
Ión de Gmünden (matem.)	13
Ión Huss (reform.)	17. 38
Ión Müller de Monte-Regio 13. 14	
Ipcrate (medicu)	9. 41
Isabela (regina)	38
Isidoru din Sevilla (erud.) 31. 32	
Islanda (insula)	21
Ismailu (oraşu)	21
<i>Istor. liter. latine</i>	13. 14
Istria (prov.)	36
Italia (teră)	36
Isusu Cristosu (d-deu) 26, 30. 34	
<i>Itinerarium Antonini</i> (scr.)	19
<i>Itin. a Burdig. usq. Hieros.</i>	20

J

Jamaica (insulă)	6. 7
Java (insulă)	20
Jubileuril (serbăril)	5
Judocu Hondiu (geogr.)	19

K

Kamermaister Sebast. 7. 9. 10. 11	
Kefer Henr. (tipogr.)	12. 13

	Pag.
Kilia-nova (oraşu)	21
Koberger Antoniu 7. 10. 11. 13. 16	46
Kongelshovius (istor.)	46
Königsberg (oraşu)	13. 14
Krafft Adam (sculptorū)	12
Κυνοσφαλλοι: (monştri)	32

L

Lactantius (filosofū)	31. 40
Laertius Diog. (biogr.)	39
Lamartine (de) A. poetū)	6
Lamech (patriarchū)	39
Langius Paulus (istor.)	16. 17
Lăpuşna (oraşu)	21
Leibnitius Godfr. Guil. eron.)	27
Lemberg (oraşu)	24
Leuckfeldius I. G. (istor.)	27
<i>Libri cronicarum</i> 7. 10. 11. 18	36
Liburni (poporū)	36
Limus (substantivū)	44
Lindenbrogius Erpold. (cron.)	27
Linde von der (istor.)	14
<i>Lingua (de) latina</i> (scr.)	44
Lipsca (oraşu)	14
Lisbona (oraşu)	20
Livius Titus (istor.)	36
London (oraşu)	20
Lucaie (insule)	6
Ludewig (de) Petrus I. (istor.)	27
Lupo-Capo (capū)	22
Lumina (substantivū)	43
Luminaria (subst.)	43

M

Macao (oraşu)	20
Magadascaru (ţinutū)	22
Madera (insulă)	44
Madras (ţinutū)	20
Magelanū (navigat.)	23
Maguntia (oraşu)	36. 45
Maguntius (troianū)	36. 45
Mahometū (sultanū)	38
Μαθηματικὴ σύνταξις (scr.)	19
Mainz (oraşu)	13. 36. 45
Maniliu M. (astron.)	14
<i>Mamel du libraire</i> (carte) 15. 24	24
Mărăşesci (oraşu)	21

Marcu Aureliu (filos.)	13. 38
Marea-negră (mare)	21. 35
Marea-nordică (mare)	40
Marea-roşia (mare)	23
Margosest (oraşu)	21
Marochi (Marocani)	22
Marsiliu Ficinū (filos.) 42. 43. 46	42. 43. 46
Mateiu Corvinū (rege)	42
Matheolus Perusinus (prof.) 8. 29	8. 29
Mauri (poporū)	38
Maximilianū I (rege)	7
Mayence (oraşu)	13. 36
<i>Medea</i> (tragediă)	6
Medicina (ştiinţă)	7. 8
Meibomius Henr. (istor.)	27
Menckenius Burch. (cron.)	27
Mesurata (capū)	22
<i>Metamorfose</i> (poemă)	29. 33
Mexicanii (poporū)	23
Mexiculū (ţeră)	23
Μετροκόσμος (t. fil.)	28
Minerva (dină)	33
Mironū Costinū (cronic.)	25
Misticismū (sectă fil.)	7
Mocha (insulă)	22. 23
Moganus (riū)	45
Moise (legislat.)	28. 29
Moldavia (ţeră)	21. 24
Molitor (poreclă)	13. 14
Moluce (insule)	20
Monoculi (monştri)	32
Monstri umani	31. 32
Moritzkapelle (biserică)	12. 15
Moscoviţii (poporū)	20
Moscua (oraşu)	20. 24
Mozambicū (ţinutū)	22
Münich (oraşu)	15
Muntenia (ţeră)	7. 23. 24

N

Neoplatonismul (sectă fil.)	7. 28
Nepos Cornelius (istor.)	37
Neroberga (oraşu)	45
Nerone (imper.)	45
Nicolius Nic. (medicū)	46
Nilulū (riū)	44
Nistru (riū)	21. 24
Nizamū (ţinutū)	20

	Pag.		Pag.
Nocere (verbŭ)	44	Peru (țără)	22
Noema (persoană)	39	Perusinus Matheolus (erud.) 8.	20
Noriculŭ țără)	45	Peruvianii (poporŭ)	23
Norimberga (orașu)	55	Petrina Henr. (istoriogr.)	27
Norvegia țără)	21	Petru Vischer (fabricantŭ)	12
Nox (substant.)	44	Pharnambuco (șinutŭ)	22
Numeris (de), (scriere)	30	Philephus Fr. (istoriogr.)	46
Numer, (de) divis. id.	30	Pic de Miranda I. (erud.)	46
Nürnberg 7.8.9.10.11.12.13.16.20.45		Pigmei (monstri)	32
○			
Obrigina (riu)	45	Pistorius I. (istoriogr.) 16. 17.	27
Occidens (subst.)	44	Pitagora (filosofŭ)	28. 39
Oceanulŭ atlanticŭ	6. 22	Piticŭ (monstr.)	32
Olandesi (poporŭ)	20. 22	Pitceus Petrus (istor.)	27
Olinda (șinutŭ)	22	Pius II (papă)	25. 26. 46
Oltulŭ (riu)	21	Pizar (navigatorŭ)	22
Omerŭ (poetŭ)	37	Plantele în genere	28
Orenocŭ (riu)	6	Platina (istoriografŭ)	46
Oriens (substan.)	44	Platone (filosofŭ)	29. 42. 43
Ormus (orașu)	20	Pleydenwurff Wilh. (art.)	10. 11
Ortelius Abrah. (erud.)	20	Plinius Maior (scriit.) 32. 36. 37. 38	
Otto historicus (ist.)	40	Plotinŭ (filosofŭ)	29. 42
Ovidiu P. Naso (poetŭ)	8. 33	Podolia (țără)	21
P			
Padova (orașu)	8. 29. 36	Poggius (eruditŭ)	14. 46
Pallagonia (șinutŭ)	36	Pointis (navig.)	22
Palaeonidorus (istor.)	10. 46	Politianus Angelus (istor., poet.)	46
Palestina țără)	23	Poloni (poporŭ)	20
Palos (portŭ)	6	Polonia (țără)	24
Palus Meotis lacŭ)	33. 35	Pomeiooc (construct.)	22
Pămêntulŭ (plan.)	6. 19. 39	Pontus-Euxinus (mare)	21. 35
Pann (șeu)	39	Porto-Bello (portŭ)	6
Panonia (țără)	42	Potosi (orașu)	22
Paracelsu (medicŭ)	7	Praga (orașu)	17. 20. 38
Παραδείγματα t. filos.)	29	Priam (eroŭ)	35
Paradisus (t. bibl.)	31. 44. 45	Proclu (filosofŭ)	42
Parestrello (navigatorŭ)	44	Prometeu (astronomŭ, inv.)	33
Parides (eroŭ)	35	<i>Provinc. rom. libellus</i> (scr.)	20
Paris (eroŭ)	35. 36	Prusia (țără)	12
Paris (orașu)	20. 35. 36	Prutulŭ (riu)	21
<i>Paschae (de) celebrat.</i> (scr.)	30	Ptolemeu Filadelfulŭ (rege)	20
Pascele (sêrbătore)	30	Ptolemeu Cl. (geogr.) 14. 19. 36. 45	
Περὶ μεγάλης παραγματο. (scr.)	19	Purbach (de) Georg. (astr.) 13. 42	
Pernambuco (orașu, șin.)	22	Q	
Perotus N. (istoriogr.)	46	<i>Quadr. horar.</i> (scr.)	14
Peșit (poporŭ)	20	Quiloa (orașu)	22
R			
		Radu-celŭ-mare (domnŭ)	7

	Pag.
Raphael Sanxis (tesaur.)	6
Rätz (de) Franc. (erud.)	12. 13
Ravena (oraşu)	42
Raz-Zaphran (oraşu)	22
Regiomontanus (astron.)	13. 14. 42
Reineccius Reinerus (istor.)	27
Reinhold Erasm (istor.)	14
Reuberus Justus (istor.)	27
Rinulū (riū)	45
Rio-Janeiro (oraşu)	22
Ris (oraşu)	21
Riurēnu M. I. (scriitorū)	6
Rodos (insulā, oraşu)	20. 37. 45
Roma (oraşu)	15. 16. 20. 35. 38. 42
Rômnicu (oraşu)	21
Ronsard (poetū)	34. 35
Rosa (subst.)	45
Rubens (pictorū)	23
Rudolf (împĕr.)	14
Rujă (substant.)	45

S

Sabatum (dî, subst.)	44
Saccharum (subst.)	44
Sagas (poeme)	32
Σακχαρον (zachărū)	44
Salamanea (oraşu)	40
Salzburg (oraşu)	7
San-Domingo (ins. oraş.)	6. 22. 41
Sanlis (oraşu)	7
San-Salvađor (ins.)	6. 41
Sardinia (insulă)	38
Saturnus (deu, sté)	43
Saxonius I. (istor.)	46
Scăpăratulū foculū	33
Schanat I. Fr. (istor.)	27
Schardius Simon (istor.)	27
Schedel Hartm. 7. 8. 9. 10. 16. 24. 46	
Schilterus I. (istoriogr.)	27
Schoensperger I. (tip.)	15. 16
Sciŭia (ţinutū)	34. 35
Scriptores rer. germ. (cron.)	27
Sebald Schreyer (edit.)	7. 9. 10. 11
Sebalduskirche (biserică)	11. 15
Sebastian Kamermaister	7. 9. 10. 11
Semendria (oraşu)	21
Seneca (poetu, filos.)	6
Senegalesiū (poporū)	22

	Pag.
Sensenschmid I. (tip.)	12. 13
S. Georgius del Mina (port.)	22
Septuaginta (Biblia)	26
Sequana (riū)	35
Serenu (filos.)	14
Seretū (oraşu)	21
Severinulū (oraşu)	21
Sevilla (oraşu)	6
Shafiah (instrumentū)	31
Sibenburg (ţinutū)	23
Sibilele (profetese)	33. 34
Sicardus Cremonensis (astr.)	36
Sicambria (oraşu)	34. 35
Sicilia (insulă)	21. 38
Sidonū (oraşu)	37
Sigismund (imperat.)	12
Silviu Enea Piccolomini	25. 26. 46
Sinai (munte)	23
Sincai George (cronic.)	25
Sirianū (poporū)	20
Sirta-mare (golfū)	22
Sixtu IV (papă)	15. 42
Snĕtinū (oraşu)	21
Solinū Iuliu (ist.)	37
Spania (ţĕră)	6. 22. 38
<i>Speculum doctrinale</i> (scr.)	35
<i>Speculum historiale</i> (scr.)	35
<i>Speculum morale</i> (scr.)	35
<i>Speculum naturale</i> (scr.)	35
<i>Speculum quadruplex</i> (scr.)	35
Statele-Unite (ţinutū)	22
Stefănescĭ (oraşu)	21
Stoss Veit (xilografū)	12
Strabone (geografū)	30. 31. 36
Struvius Got. Burch. (istor.)	16
Sucĕva (oraşu)	21
Sumatra (insulă)	20
Suveica (instrum.)	39
Suvelniţa (instrum.)	39
Synaroth (lacū)	37

T

<i>Tabula peutingeriana</i> (doc.)	20
Tanger (oraşu)	21
Tarafoncze (oraşu)	21
Tărgovişte (oraşu)	21
Tartariū (poporū)	20
Tarvisium (oraşu)	36

	Pag.		Pag.
Temistiu (filosofu)	7	Urtisius Christ. (ist.)	27
<i>Tempor. (de) mundi</i> (cron.)	8, 18	Urechia (cronicarü)	25
<i>Tempor. (de) ratione</i> (scr.)	30	V	
Teodorü din Gaza (erud.)	46	Valentinianü (imper.)	35
Teone (comental.)	14	<i>Valetudine (de) litter.</i> (scr.)	43
<i>Teorie nov. planet.</i>	13, 14, 42	Varone Terențiu (scriitorü)	44
Teosofia (sciință)	7	Vasilii sf. (filosofu)	28, 31
Terapeutica (sciință)	7	Vasliuü (orașu)	21
Texeira (navigatoru)	44	Veit Stoss (xilografu)	12
Thanais (riü)	34	Velserus Marcus (erud.)	20
Theodoricus Aniem	46	Venezia (orașu)	7, 14, 16, 20, 36
Thetys (dina)	6	Veragua (riü)	6
Thomas d'Aquin	31	Vergilius (poetu)	8, 36, 46
Tiberiada (orașu)	37	Viena (orașu)	13, 15, 24
Tiberiu (impërat.)	30, 37, 45	Vilna (orașu)	20
Tirulü (orașu)	37	Vincent de Beauvais (erud.)	34, 35
Tisa (riü)	23	Vincentius Bellovacens. (id.)	34, 35
Toledo (orașu)	20, 31	Virginia (ținutu)	23
Toletanus (astron.)	31	Virginianü (poporü)	23
Tolosa (orașu)	36	<i>Virtutibus (de)</i> (scr.)	13
Tolosus (eroü)	36	Vischer Petru (fabricantü)	12
Tracia (ținutu)	36	Vissarion (episcopü)	14, 46
<i>Tract. de hist. latin.</i> (scr.)	10, 17	Vladü Tepeșü (domnü)	7
Transilvania (țerä)	21, 23	Von der Linde A. (istor.)	14
Trapezuntius Georg. (trad.)	15, 46	Vopiscus Flav. (istor.)	38
<i>Triang. omn. de</i> (scr.)	13	Vossius Ger. I. (istor.)	10, 17
Trinitatea (insulä)	6	W	
Troia (orașu)	34, 35	Walachia (țerä)	21, 24
Tubalü (patriarchü)	39	Wittemberg (orașu)	14
Tubalcainü (invent.)	39	Wolgemut Mich.	10, 11, 12, 15
Tunis (orașu)	21	Wurtzland (țerä)	24
Turciü (poporü)	37, 38	Z	
Turnu (orașu)	21	Zenareth (lacü)	37
Turocius I. (ist.)	46	Zers Arcim (orașu)	21
Tylor M. Edw. B. (erud.)	31	Zeuerinum (orașu)	21
Tzaffin (orașu)	22	Zollern (comiți de)	12
U		Zuccarum (alimentü)	44
Unguriü (poporü)	20, 42		
Uriașü (monstri)	32		

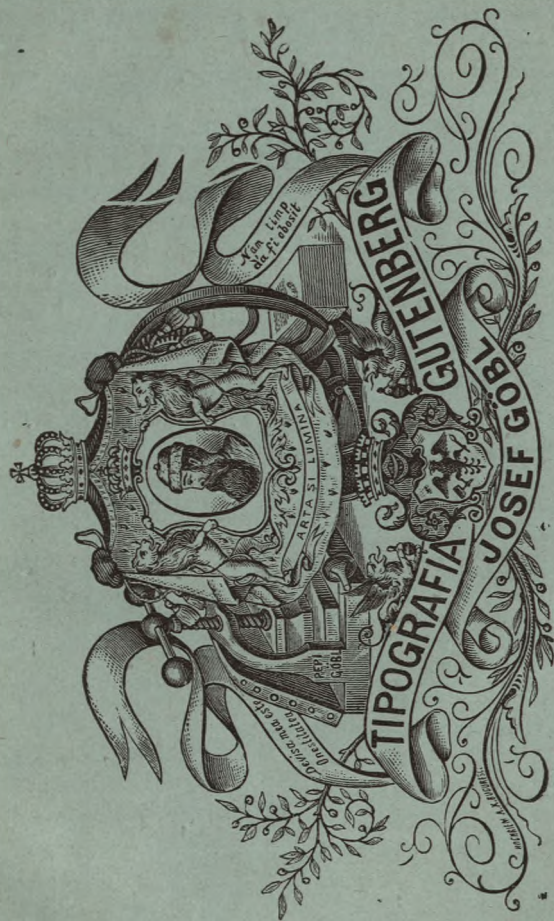
TABLA MATERIELOR

	Pagina
Finele secolului XV: Cristoforū Columbū	5
I. Impătritulū centenarū alū <i>Croniceī din Nürnberg</i> . Hartmann Scedel și Mateolū Perusinulū. Titlulū și colaboratorī croniceī din Nürnberg	7
II. Artistī din Nürnberg în secolulū XV: Mich. Wohlgemuth, Adam Krafft, Petru Vischer, Veit Stoss. Comițī de Zollerlarn și margravī de Hohenzollern	8
III. Tipografia la Nürnberg în secolulū XV: H. Kefer, I. Sensenschmid, A. Koberger, Fr. Creussner, Andr. Frisner, I. Regiomontanns, Albert Dürer, I. Schoensperger	12
IV. Valórea opereī ca tiparū, ornamentare și limbă. Edițiunile ȳ germane și latine. Descrierea ȳ internă și esternă	15
V. Cinci charte geografice din 1623 (Europa, Asia, Africa, America și Palestina) posteriorū intercalate	19
VI. Planulū scrierī. Cele șapte epoci (etăți) ale lumī	26
VII. <i>Cronica din Nürnberg</i> comparată cu diferitele cronici germane. Biblia și filosofia greco-orientală. Strabone, Beda, Arzachel Toletanus, Eșak Alchindius	27
VIII. Tradițiuni antropologice, după scriitorī greco-romani	31
IX. Legende mitologice: Prometeū, Bacchus, Sibilele	32
X. Ronsard și subiectulū <i>Franciadeī</i> . Vincentius Bellovacensis: <i>Speculum quadruplex</i> . Originī troiane	34
XI. Noțiunī geografice, istorice, statistice	37
XII. Invențiunea diferitelor arte după Ebrei și după Greci	38
XIII. Rotunđimea pământului: antipođi	39
XIV. Date biografice și cronologice: mediculū Ipcrate, poetulū Dante Alighieri, astronomulū Ión Regiomontanus și filosofulū Marsiliu Ficinū	41
XV. Câte-va etimologiē. Maiența și Nürnbergulū	43
XVI. Predecesorī și contimpuranī lui Hartmann Scedel. Conclusiune	46
Indice alfabeticū	49

TIPOGRAFIA „GUTENBERG“

JOSEPH GÖBL
23, Strada Dómneî, 25
BUCURESCI

Bucuresci.—23, Str Dómnei, 25.—Bucuresci

« <i>Evăia societății Românismlul</i> » (în colaborare) 1870-1872	— —
« <i>Introducerea și progresele luxului la Roma</i> » studiu clasic (în <i>Transacțiunii literare și științifice</i>), Bucuresci. 1873	— —
« <i>Vięfa și operele lui Audré Chénier</i> » (ibidem). 1874	— —
«Incercări critice asupra unor Credințe, datine și moravuri ale poporului român» 146 pagine. 1874	3 —
«Cercetări asupra Proverbelor române » (scrise la Paris, tipă- rite în Bucuresci. 107 pagine. 1877	2 —
«Ciceronis Oratio pro Marcello » cu studii istorice și adnotarea testului latin (pentru cl. VII liceală) 68 pag. 1878	1 50
«Noțiuni despre Colindele române ». 123 pagine. 1879	2 —
« <i>Tractatū de versificare latină</i> »: Prosodia (partea I) și Ovidiū <i>Amores</i> (pentru cl. IV gimnasială) 126 pag. 1879	— —
« <i>Tractatū de versificare latină</i> »: Metrica (partea II) cu no- țiuni de <i>Istoria literaturii latine</i> (pentru clasele VI și VII li- ceale) 131 pag. 1880	2 50
« <i>Vięfa și operele lui Eufrosinū Poteca</i> ». 84 pagine. 1883	1 50
« Petrea Crețulu Șolcanu , lăutarul Brăilei»: conferință publică despre poesia populară (edit. Socecū. 180 pagine. 1884	1 —
Culegere de « Poesii populare române ». 720 pagine. 1885	15 —
«Modificări la <i>Proiectul de lege</i> pentru organismarea instruc- țiunii publice , (presintatū Camerei la 4 Ianuarie 1886. Scrise la Nice și tipărite în Bucuresci. 23 pag. pe 2 col. 1886	1 50
« <i>Miturile lunare: vūreolacii</i> (în <i>Convorbiri literare</i>). 1889	— —
«P. Ovidiū ex V <i>Tristium libris elegie excerptae</i> »; introdu- cere și testū latinū adnotatū (pentru cl. IV gimn.) 60 pag. 1889	1 50
« <i>Tractatū de versificare latină: Prosodia</i> », cu elemente de <i>Metrică</i> (pentru cl. IV și V lic.) A. II ediț. 86 pag. 1889	1 50
« Numiri ilegale în învățământul public » (interpelare în Adunarea deputațiilor). 23 pagine pe 2 colone. 1891	1 —
« <i>Istoria literaturii latine</i> » pentru clasele VI-VII liceale și pentru examenul de bacalaureatū. 196 pagine. 1891	2 —
« Operele lui Antonū Panū »: recenziune bibliografică completă. (Editura Socecū). 133 pagine. 1891	2 —
« Neo-conservatoriū »: discursū politicū. 1892	— 50
«Ciceronis <i>Laelius sive De amicitia dialogus</i> , cu studie și testulū latinū adnotatū, pentru cl. V liceală. 80 pag. 1892	1 50
« Cronica din Nürnberg », conferință (edit. Sfetea.)..... pag. 1893	1 50